

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trestněprávní aspekty terorismu

David Hofman

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David HOFMAN**

Osobní číslo: **R14M0122P**

Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**

Studijní obor: **Právo**

Název tématu: **Trestněprávní aspekty terorismu**

Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Obecné vymezení pojmu terorismus
3. Současná právní úprava teroristických trestných činů
4. Komparace trestněprávní úpravy terorismu s vybranými státy
5. Evropské i mezinárodní systémy ochrany v boji proti terorismu
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- **JELÍNEK JIŘÍ.** Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-256-1.
- **BÍLKOVÁ VERONIKA.** Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5.
- **ŘEHÁK, David, FOLTIN, Pavel a STOJNAR, Richard** Vybrané aspekty soudobého terorismu, Vyd. 1. Praha: Ministerstvo obrany České republiky Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1.
- **BLAHOŽ, Josef et al.** Democracy and issues of legal policy in fighting terrorism: a comparison. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-486-4.
- **SOTTIAUX, Stefan.** Terrorism and the limitation of rights: the ECHR and the US constitution. Oxford: Hart Publishing, 2008. xxviii, Human rights law in perspective; 12. ISBN 978-1-84113-763-6.

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Škvain, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce:

14. února 2018

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2019

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 21. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestněprávní aspekty terorismu“ vypracoval samostatně za použití odborné literatury a pramenů uvedených v seznamu, který je součástí této diplomové práce.

V Plzni dne 27. 3. 2019

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Petru Škvainovi, Ph.D., za cenné profesionální rady, připomínky a metodické vedení práce. Zároveň bych chtěl upřímně poděkovat svým rodičům, přítelkyni, rodině, jakož i všem dalším nejbližším, kteří pro mě byli po celou dobu mého studia velkou oporou.

Seznam symbolů a zkratek

ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. prosince 1992 jako součást ústavního pořádku ČR (č. 2/1993 Sb.)
SGB	Strafgesetzbuch (trestní zákoník Spolkové republiky Německo)
starý STZ	starý slovenský trestný zákon - zákon č. 140/1961 Zb., trestný zákon
STZ	slovenský trestný zákon - zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon
TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Obsah

Úvod	9
1 Obecné vymezení pojmu terorismus	11
1.1. Definice pojmu terorismus	11
1.2. Význam jednotné definice	12
1.3. Zahraniční definice	13
1.4. Definice terorismu v právním řádu ČR	15
2 Historie terorismu	17
2.1. Počátky terorismu	17
2.2. Doba pokročilejšího terorismu	19
2.3. Novodobý terorismus.....	21
2.4. Historický náhled na terorismus v ČR.....	23
3 Typologie terorismu	27
3.1. Politicky či ideologicky motivovaný terorismus	28
3.1.1. Politický terorismus.....	28
3.1.2. Náboženský terorismus	30
3.1.3. Monotematický terorismus.....	31
3.2. Kriminální terorismus	32
3.3. Psychotický (patologický) terorismus	32
4 Současná právní úprava terorismu v právním řádu ČR	34
4.1. Právní úprava terorismu do přijetí protiteroristické novely.....	34
4.1.1. Teroristický útok	35
4.1.2. Teror	37
4.1.3. Společné znaky	37
4.2. Zákon č. 455/2016 Sb. – protiteroristická novela TZ.....	39
4.2.1. Definice teroristické skupiny.....	41
4.2.2. Účast na teroristické skupině.....	41
4.2.3. Zvláštní ustanovení o účinné lítosti.....	42

4.2.4.	Beztrestnost agenta.....	43
4.2.5.	Financování terorismu.....	43
4.2.6.	Podpora a propagace terorismu	44
4.2.7.	Vyhrožování teroristickým trestným činem	47
4.3.	Řízení ve věci teroristických trestných činů	48
5	Komparace trestněprávní úpravy terorismu	49
5.1.	Právní úprava terorismu ve Slovenské republice.....	50
5.1.1.	Přijatá opatření před rekodifikací trestního práva	50
5.1.2.	Rekodifikace trestního práva a s tím související změny v oblasti terorismu.....	52
5.1.3.	Přijetí protiteroristické právní úpravy	53
5.1.4.	Zhodnocení slovenské trestněprávní úpravy terorismu.....	54
5.2.	Právní úprava terorismu ve Spolkové republice Německo.....	55
5.2.1.	Trestný čin vytváření teroristických společení	56
5.2.2.	Trestný čin kriminální a teroristická společení v cizině; rozšířené propadnutí a zabránění	57
5.2.3.	Zhodnocení německé trestněprávní úpravy terorismu	58
6	Evropské a mezinárodní systémy ochrany v boji proti terorismu.....	60
6.1.1.	EUROJUST	61
6.1.2.	EUROPOL.....	61
6.1.3.	INTERPOL.....	62
6.1.4.	FATF	63
6.1.5.	MONEYVAL	63
6.1.6.	Evropská justiční síť	64
	Závěr	65
	Seznam použitých zdrojů.....	67
	Seznam grafů, obrázků a schémat	74
	Resumé	75

Úvod

New York, Paříž, Londýn, Barcelona, nebo např. Berlín. Ač se nám tato místa mohla donedávna jevit jen jako pouhá centra obchodu a cestovního ruchu, jedná se o klíčový výčet světových metropolí, ve kterých se za posledních zhruba dvacet let psaly moderní dějiny novodobého terorismu. S příchodem nového tisíciletí, které se do našich pamětí zapsalo teroristickými útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku 11. září 2001, se diametrálně změnil pohled na celosvětovou bezpečnost. „*Bezpečí je jako vzduch. Nevšimáme si ho, dokud ho máme, ale jakmile ho začneme ztrácet, nemyslíme na nic jiného.*“ (Joseph Nye, jr.)¹

Terorismus představuje odvěký fenomén, jenž je problematicky definovatelný a obtížně pochopitelný. Jeho prostřednictvím dochází k prosazování radikálních idejí a partikulárních zájmů jak jednotlivců, extremistických skupin, tak ale i samotných států. Ačkoliv je v různých podobách a provedeních páchán od samého počátku naší civilizace, tu pravou hrozbu představuje právě dnes. V době, kdy více než kdy jindy dochází k naprosto nezastavitelné inovaci informačních technologií, vývoji zbraní, masovému vlivu médií, internetu a sociálních sítí, otevírání hranic států za účelem volného pohybu osob apod. Terorismus, ale i jiné formy trestné činnosti, z tohoto rozvoje zákonitě těží, což však výrazným způsobem ohrožuje jak samotnou existenci moderních právních států, tak i demokracii jako takovou.

ČR se naštěstí doposud nestala terčem nějakého závažného teroristického útoku doprovázeného vysokým počtem obětí a ohrožujícího samotné ústavní zřízení naší země, nicméně optikou posledních let již nemůžeme bezpochyby prohlašovat, že by se nám kriminalizace teroristických skutků a jejich trestněprávní postihy zcela vyhýbaly. Uvědomíme-li si, jak výdobytky dnešní doby napomáhají k páchání neustále sofistikovanějších teroristických činů, je potřeba přijímání adekvátních právních úprav a snaha o nalézání stále více efektivnějších prostředků brojících proti těmto odsouzeníhodným činům více než žádoucí.

Tato práce je koncipována jako komplexní náhled do dané problematiky s detailní analýzou současné trestněprávní úpravy terorismu. Nejprve nastíním různé úhly pohledu na samotný pojem terorismus a komplikace, jež při snaze

¹ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 12.

o jeho definici vyvstávají. Nemohu opomenout historický vývoj terorismu a s tím související rozdělení, resp. typologii terorismu podle jednotlivých charakteristických znaků. Efektivní boj proti terorismu s sebou mimo jiné přináší i potřebu koordinace protiteroristické legislativy, ke které dochází na úrovni orgánů EU a mezinárodních organizací, jichž je ČR členem. Za účelem naplnění těchto mezinárodněprávních závazků došlo v roce 2016 k přijetí dosud největší a nejzásadnější novely, která měla výrazný vliv na dosavadní podobu TZ. S ohledem na tyto přijaté změny podrobně rozeberu aktuální systematiku trestných činů terorismu v rámci právního řádu ČR. S ohledem na zvyšující se intenzitu páchaných teroristických útoků napříč Evropou nebylo přijímání podobných změn výjimkou ani v ostatních členských státech EU.

V této souvislosti krátce přiblížím právní úpravy terorismu ve Slovenské republice a Spolkové republice Německo, které považuji (ať už z historických, politických, ekonomických či jiných vzájemných vazeb) za naše nejbližší přeshraniční partnery. Součástí této komparace bude i jejich kritické zhodnocení. Cílem mé poslední kapitoly je poukázat i na jiné právní systémy a platformy, jež jsou v rámci mezinárodní justiční spolupráce využívány, a které rovněž výraznou měrou napomáhají při boji proti terorismu.

Cílem mé práce je zhodnocení a posouzení, zda současnou podobu české právní úpravy trestných činů terorismu lze v porovnání s vybranými zeměmi považovat za dostatečnou a adekvátní.

Věřím, že má práce bude přínosem jak pro odbornou veřejnost, která si tímto rozšíří povědomí o přijatých legislativních změnách a relevantních skutečnostech s terorismem souvisejících, tak ale i pro širokou laickou veřejnost, jež projeví zájem o seznámení se s touto problematikou.

1 Obecné vymezení pojmu terorismus

1.1. Definice pojmu terorismus

Stejně jako pojem právo lze i pojem terorismus označit za jakýsi fenomén mnoha významů, jelikož neexistuje univerzální a všemi státy uznávaná jednotná definice. Problém uchopitelnosti tohoto pojmu je rovněž zapříčiněn mnoha různými úhly pohledu, kterými lze na terorismus nahlížet. Představuje pojem nejen právní, ale je používán i napříč mnoha jinými společenskými obory, jako např. v politologii, sociologii, mezinárodních vztazích, kriminologii či kriminalistice.² Najít proto jednotný význam a všezahrnující definici tohoto pojmu je velice složité, ne-li nemožné.

Za původ slova terorismus bývá označován latinský pojem „*terrere*“, jež můžeme volně přeložit jako strach, děs, hrůza, bázeň.³ Oproti tomu slovník cizích slov pojem teror definuje jako hrubé násilí (fyzické i psychické) uplatňované zpravidla proti politickým odpůrcům.⁴

Protože je pojem terorismus právě tak diskutabilní svým obsahem, diskuse o jeho jednoznačném vymezení probíhají nejméně od 20. let 20. století, přičemž všechny relevantní názory lze shrnout do dvou hlavních argumentačních proudů, a to induktivní a deduktivní. Induktivní přístup řeší z obecného hlediska praktiky a postupy, které jsou teroristickými skupinami obvykle užívány (jako např. braní rukojmí či užití hromadných zbraní s cílem zranit či usmrtit co možná největší skupinu náhodně vybraných obětí), avšak ne všechny tyto činy lze automaticky subsumovat pod některou ze skutkových podstat teroristických trestných činů (mnoho z těchto činů může být páčáno např. psychicky narušenými jedinci, kteří svým jednáním neprosazují žádnou z radikálních ideologií). Oproti tomu deduktivní přístup se zabývá spíše ideovou stránkou věci (tedy zda je konkrétní útok směřován proti určité politické moci s cílem ji změnit či jinak ovlivnit). Zde však nemusí být vždy úplně jasné, zda daný teroristický čin sleduje předem daný ideově motivovaný cíl či nikoliv.⁵

² JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 15.

³ KÁBRT, Jan, KUCHARSKÝ, Pavel, SCHAMS, Rudolf a kol. *Latinsko-český slovník*. 2. vydání. Praha: Leda, 2016. 575 s. ISBN 978-80-7335-376-6. s. 518.

⁴ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Vyd. 1. studentské. Praha: Academia, 2006. 879 s. ISBN 80-200-1415-2.

⁵ PROVAZNÍK, Jan. *Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního*. Trestněprávní revue. 2017, č. 7-8, s. 157-166.

1.2. Význam jednotné definice

Dle Bílkové je potřeba jednotné definice nejen žádoucí, ale také nutná, a to hned ze tří důvodů.

Za prvé je nezbytné, stejně jako u všech trestných činů, najisto postavit skutkovou podstatu terorismu vzhledem k ústavněprávní zásadě „*nullum crimen sine lege*“⁶, a rovněž vzhledem k principu oficiality, tedy povinnosti státu stíhat tyto zákonem vymezené trestné činy z úřední povinnosti.⁷ Na základě těchto stěžejních zásad trestního práva hmotného a procesního nelze stíhat jakýkoli trestný čin, jehož definice není v trestním zákoně jasně a nezpochybnitelně zakotvena.

Druhým důvodem potřeby jednotné definice je snaha boje proti terorismu na mezinárodní úrovni, a tudíž i potřeba zcela jednoznačného vymezení, proti čemu se vlastně bojuje. Nemůže zde být příliš velký rozpor mezi jednotlivými státy a není tedy možné, aby se každý stát v definici terorismu zásadně lišil. V otázce základního vymezení a stěžejních elementů definujících terorismus musí panovat určitý konsenzus. Potřeba boje proti teroru na mezinárodní úrovni je v tomto ohledu více než kdekoliv jinde naprosto bezpodmínečná, jelikož tento globální problém nemůže vyřešit pouze jeden stát.

Třetím a patrně nejdůležitějším důvodem potřeby této definice je nutnost zabránit jakémukoli zneužívání tohoto pojmu ze strany státní moci. Boj proti terorismu doprovází rovněž rapidní přijímání mnoha různých opatření a vyšetřovacích pravomocí orgánů státní správy, které však při nejednotné definici terorismu mohou být zneužívány pro potírání jiných trestných činů (například proti projevům běžného nesouhlasu) a prosazování tak svých partikulárních zájmů. Může se tedy zdát, že stát urputně bojuje proti terorismu za použití všech dostupných (a v praxi mnohdy radikálních) prostředků, nicméně pokud bude tímto způsobem zasahovat proti činům, které s terorismem nemají nic společného, dochází k velice závažnému zneužití vnitrostátních prostředků k persekuci obyvatelstva a k porušování lidských práv.⁸ Prostřednictvím deklarované politiky boje proti terorismu tak může stát kriminalizovat jakékoli chování či situaci, kohokoli libovolně obžalovat či odsuzovat, zabíjet, mučit, zavádět cenzuru či

⁶ Čl. 36 LZPS zní: „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jiné újmy na právech nebo majetku lze za jeho spáchání uložit.*“

⁷ § 2 odst. 4 TR.

⁸ BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné?* Trestněprávní revue č. 1/2010, s. 11-12.

velice citlivě zasahovat do soukromí obyvatelstva. To vše bez jakéhokoliv odporu, protože všechna tato opatření jsou prováděna v zájmu státu, jeho obyvatel a především všeobecného boje proti mezinárodnímu terorismu.⁹ V tomto směru se lze přiklonit k názoru britské soudkyně Mezinárodního soudního dvora Rosalyn Higgins, která terorismus označila za pojem bez jakéhokoli právního významu, který představuje pouze výhodný způsob označení aktivit, ať už států nebo jednotlivců, jež jsou široce odsuzované a v rámci nichž se buď používají ilegální metody, nebo se útočí na chráněné cíle, nebo oboje.¹⁰

1.3. Zahraniční definice

Patrně nejelementárnější definici terorismu vystihl Mathieu Deflem ve své monografii o moderní kriminologii: „*Terrorismem je použití nezákonných prostředků, obvykle vůči civilistům pro dosažení politicko-ideologických cílů.*“¹¹ Zdánlivě jednoduchá definice, se kterou lze v obecné rovině souhlasit, v sobě však ukrývá mnoho úskalí. Z historického hlediska panuje mnoho rozličných názorů, které činy by mohly být označeny za teroristické a které by spíše měly být označeny za akty válečné, zločiny organizované skupiny či jen bezduché vraždění nevinných lidí. Vražda Gaia Iulia Caesara v roce 44 př. n. l., vražda Giovanni Falconeho v roce 1992, svržení atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki v roce 1945, bombardování Drážďan téhož roku, anebo vražedné běsnění norského ultrapravicového aktivisty Anderse Breivika v roce 2011 aj. U všech těchto případů došlo k použití nezákonných prostředků (v převážné většině proti civilistům) za účelem prosazení svých politických či ideologických cílů. Historikové a odborníci zabývající se terorismem nejsou vždy stejného názoru, které z těchto činů lze označit za teroristické, a které již ne.¹² Část z nich navíc uvádí, že efektivní boj proti současnému terorismu ani jednotnou definici nevyžaduje, neboť všechny tyto činy lze v určité míře analogicky subsumovat pod již existující trestné činy

⁹ JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 20.

¹⁰ HIGGINS, Rosalyn. *The General International Law of Terrorism*. In: HIGGINS, R.; FLORY, M. (eds.). *Terrorism and International Law*. London – New York: Routledge – LSE. 1997. ISBN 0415116066, s. 28.

¹¹ DEFLEM, Mathieu. *Terrorismus*. In Miller, J. Mitchell (ed.): *Twenty-first century Criminology*. Sage, 2009. ISBN: 978-1-4129-6019-9. s. 533.

¹² JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 25-27.

(např. vražda, únos), nebo v rámci mezinárodního trestního práva pod skutkové podstaty trestných činů válečných, zločinů proti lidskosti apod.¹³

Problematika vymezení a jednoznačného definování terorismu tkví rovněž v odlišných úhlech pohledu, kterými na něj lze pohlížet. Pro jednu skupinu lidské populace představují teroristé a jejich radikální způsoby prosazování svých idejí enormní zdroj strachu, nejistoty a pocitu nebezpečí. V očích druhých však mohou představovat bojovníky za svobodu a hrdiny, kteří se snaží vzdorovat vlivu světových mocností a jejich zasahování do vnitrostátních záležitostí v převážně většině nedemokraticky smýšlejících zemí¹⁴. Autoři z redakce The Oxford Handbook of Criminology k tomuto uvádí, že z hlediska kontextu je velmi důležité odlišit teorie a tvrzení pocházející z demokratického prostředí od těch ostatních, v převážně většině nedemokratických či okupovaných území.¹⁵

Oproti tomu je na místě zmínit i např. definici amerického analytika a profesora Georgetownské univerzity Bruce Hoffmana, jehož snahu o pojmové vymezení terorismu lze volně přeložit takto: „*Terorismus je nevyhnutelně politický co do svých cílů a motivů, je násilný či násilím vyhrožující a kromě okamžitých obětí je jeho cílem dosahovat dalekosáhlých psychologických důsledků; terorismus je páchán organizací s identifikovatelným řetězcem vedení nebo konspirační strukturou (jejíž členové nemají jednotné identifikační vlastnosti jako uniformy či jiné insignie), a je páchán subnárodními skupinami či nestátními subjekty. Proto se můžeme pokusit definovat terorismus jako úmyslné vytvoření a vykořisťování strachu prostřednictvím násilí nebo hrozby násilím při hledání politických změn*“.¹⁶

Z výše uvedených dvou definic lze dospět k závěru, že jednotlivé teorie z řad uznávaných odborníků zabývajících se danou problematikou mohou být nejen velmi nevyvážené co do rozsahu jednotlivých definic, ale rovněž je zde patrný i razantní rozdíl v obsahovém vymezení terorismu.

Autoři The Oxford Handbook of Criminology se tedy snažili vytvořit a nalézt klíčové elementy obsažené ve více než 100 různých definicích terorismu, kterými dle jejich názoru jsou: (i) politické násilí, tedy že každý teroristický čin

¹³ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7380-513-5. s. 25.

¹⁴ Ondřej Filipec tyto státy označuje jako tzv. „failed states“ (neboli „zhroutené státy“).

¹⁵ K tomu blíže srov. MAGUIRE, Mike, ed.; REINER, Robert, ed.; MORGAN, Rodney, ed. *The Oxford handbook of criminology*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, ©2012. xxiii, 1029 s. ISBN 978-0-19-959027-8. s. 661 a násl.

¹⁶ HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 1998. 288 s. ISBN: 0-231-11468-0. s. 43.

by měl sledovat určité předem stanovené politické cíle, (ii) komunikativní násilí, což představuje smysl páchaných teroristických činů spočívající v předání nějaké zprávy obsahující hrozbu přímým či nepřímým obětem teroristických útoků, a (iii) asymetrii moci, jež vyjadřuje jakési vzepření či povstání minoritní skupiny vůči nějaké mocenské nadvládě.¹⁷

V tomto smyslu je také velice zajímavá analýza Alexe P. Schmidta a Alberta J. Jongmana z roku 1998, ve které se zabývali stěžejními elementy obsaženými v celkem 109 různých definicích slova *terrorismus*, přičemž na prvních pozicích se umístily: 1. *násilí a síla* (83,5 %), 2. *politika* (65 %), 3. *pozici strach, důraz na teror* (51 %) a na 4. místě *hrozba* (47 %).¹⁸

Spíše než hledání ideální definice terorismu je tedy jednodušší omezit se na tyto klíčové znaky a elementy, které jsou pro terorismus typické a z nichž každá ze stovek přijímaných teorií vychází. Z mého pohledu se k tomuto výstižně vyjádřil britský velvyslanec při OSN Jeremy Greenstock během projevu po 11. září 2011, kde pronesl, že „*co vypadá, páchne a zabíjí jako terorismus, to je terorismus*“.¹⁹

1.4. Definice terorismu v právním řádu ČR

Předně je potřeba podotknout, že legální definici terorismu nelze najít v žádném z předpisů právního řádu ČR. Je tedy potřeba ji hledat jinde. V roce 2016 proběhl pod záštitou Ministerstva vnitra ČR rozsáhlý audit národní bezpečnosti, jehož cílem bylo vyhodnotit aktuální problémy a hrozby mezinárodního terorismu, radikálního extremismu, organizovaného zločinu, kyberprostoru, a v neposlední řadě též důsledky migrační krize. Vedle těchto komplexních zhodnocení aktuální bezpečností situace státu bylo předmětem auditu i vyhodnocení kvality a dostatečnosti stávající právní úpravy, přičemž výsledkem provedených šetření byla i rozsáhlá doporučení k přijetí legislativních a jiných změn, které by byly schopny reagovat na budoucí nastalé hrozby.²⁰

¹⁷ MAGUIRE, Mike, ed.; REINER, Robert, ed.; MORGAN, Rodney, ed. *The Oxford handbook of criminology*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, ©2012. xxiii, 1029 s. ISBN 978-0-19-959027-8. s. 662.

¹⁸ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 14.

¹⁹ SCHMID, Alex P. *Terrorism – The Definitional Problem*. *Case Western Reserve Journal of International Law*. 2004, Vol 36. s. 375

²⁰ Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018. [cit. 17. 2. 2019] *Definice terorismu*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>

Součástí zmíněného auditu je rovněž postoj ČR k některým neurčitým pojmům souvisejících s terorismem a vysvětlení, jakým způsobem je na ně z pohledu našeho státu nahlíženo. ČR tedy za terorismus označuje „...*takové jednání, které je politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivováno a užívá násilí či jeho hrozby zejména s cílem vyvolat strach.*“²¹

Jinou perspektivu nám nabízí autoři Vladislav David a Michal Malacka, kteří z pohledu mezinárodního práva veřejného definovali pojem terorismu následovně: „*Terorismem se rozumí protiprávní jednání (násilí, vražda), které podle vůle pachatele (pachatelů) směřuje k zastrašení, a tím ovlivnění jednání subjektů povětšinou fyzicky odlišných od přímých obětí, a to určitým chtěným způsobem.*“²²

Vzhledem k pojmovým znakům terorismu, jež jsou popsány v kapitole 1.3 této práce, je možné konstatovat, že obě výše uvedené definice obsahují všechny klíčové aspekty/elementy, kterými se tento pojem vyznačuje a je typický.

²¹ Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018. [cit. 17. 2. 2019] *Definice terorismu*. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>

²² DAVID, Vladislav; MALACKA, Michal, ed. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde, 2005. 143 s. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-7201-524-9. s 15.

2 Historie terorismu

2.1. Počátky terorismu

Ačkoliv se většina společnosti patrně domnívá, že terorismus je pouze novodobým fenoménem, který spatřil světlo světa při teroristických útocích v New Yorku, není tomu tak. Má dlouhou a zajímavou minulost, jejíž kořeny lze vypočítat již v prvním století našeho letopočtu. Za historicky první případ terorismu bývá považována židovská nábožensko-politická skupina tzv. zélótů, též označovaných jako sikariové.²³ Lze je označit za náboženské fanatiky, kteří v dobách svého působení vystupovali proti nadvládě římského impéria a jeho okupaci v oblasti Blízkého východu. K prosazování svých zájmů však využívali velmi krutých a do té doby nekonvenčních praktik. Sympatizanty Říma vraždili na veřejnosti formou podříznutí hrdla v domnění, že tímto svým běsněním probudí v židovské části populace odvahu vzepřít se proti římskému útlaku. V konečném důsledku byla jejich činnost, která trvala patrně několik desítek let, spíše kontraproduktivní, neboť vedla nejen k porážce, ale k celkové zkáze židovského obyvatelstva a drancování Jeruzaléma.

Do dějin terorismu se o sedm set let později zapsala také skupina tzv. Thugů. Jednalo se o indickou hinduistickou sektu aktivní od 7. století do poloviny 19. století, která svoji činnost zasvětila hinduistické bohyni Kálí, symbolizující rozklad a zkázu. Mezi oběti Thugů patřili především tehdejší cizinci a cestovatelé, jejichž těla byla obětována na počest a uctění kultu bohyně Kálí a jejichž majetek Thugové použili na podplácení tamější vrchnosti. Právě toto netradiční spojení sekty a vrchnosti stojí za několikasetletým přežitím této radikální hinduistické skupiny. Postupem času se toto bezhlavé vraždění omezilo na „pouhé“ přepadávání a okrádání cestovatelských skupin. Tomuto však ve 20. letech 19. století učinil přítrž britský kapitán William Sleeman, kterému se v průběhu britské kolonizace a nadvlády nad Indickým poloostrovem podařilo dopadnout stovky přívrženců této organizované skupiny. Mnoho z nich skončilo na šibenici. V průběhu 90. let 19. století pak činnost Thugů zcela vymizela.²⁴

²³ Výraz pochází od slova „sica“, což byla typická dýka, kterou sikariové vraždili své nepřátele.

²⁴ SOULEIMANOV, Emil; BELFER, Mitchell A. *Terorismus: pokus o porozumění*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 345 s. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 20. ISBN 978-80-7419-038-4. s. 53-54.

Daleko významnější skupinou, která se svým působením snažila prosadit nejen zájmy náboženské, ale rovněž i politické, byli tzv. asasíni.²⁵ Jednalo se o tajné ismailitské hnutí pocházející ze šíitské větve islámu, které se rozšířilo na mnoha místech Středního východu kolem roku 1080. Tato skupina rovněž vraždila své nepřátele za pomoci dýky, nicméně v čem lze spatřit zásadní rozdíl od předchozí skupiny Thugů byla publicita. Asasíni byli schopni zavraždit významného politika či příslušníka náboženské církve za bílého dne přímo před branami mešit. Asasíni vystupovali vůči všem, kteří odmítali přistoupit na verzi islámu, jež byla asasíny šířena, přičemž každému příslušníku asasínů, který položil život v zájmu šíření této náboženské ideologie, byl automaticky přislíben posmrtný život v ráji. Z tohoto pohledu lze velice významně pozorovat spojitost s dnešními příslušníky radikálních teroristických skupin. Nebezpečný a dvě stě let trvající rozmach moci asasínů byl ukončen až mongolskými nájezdníky, kteří v průběhu 13. století většinu těchto radikálů vyhladili, nebo podmanili své nadvládě v podobě poddaných.²⁶

Počátky terorismu sahají hluboko do naší minulosti, nicméně za naprostý zlom je považováno až období Velké francouzské revoluce, kdy slovo „terorismus“ bylo vůbec poprvé vysloveno. Do té doby lze hovořit pouze o jakýchsi organizovaných skupinách, které napříč různými staletími prosazovaly své ideje velice radikálními metodami. Velká francouzská revoluce přinesla mimo jiné vytvoření Deklarace práv člověka a občana, dokumentu, který při pozdějším formování demokracie a prosazování lidských práv na evropském kontinentu sehrál stěžejní roli. Revoluce však měla i odvrácenou stranu mince, kterou byla jakobínská diktatura pod vedením Maxmiliána Robespiera, jehož režim měl za cíl pomocí tisíců poprav na gilotině zbavit francouzskou společnost všech možných nepřátel revoluce. Právě tyto čistky Robespierova režimu vešly do povědomí tehdejší společnosti jako „teror“ spjatý se státním režimem, teprve později užívaný pro revoluční či protivládní projevy konané nestátními nebo subnárodními subjekty.²⁷

²⁵ Někdy označování též jako „hašašini“, jelikož pro nabuzení odvahy ke svým činům údajně užívali drogu hašiš.

²⁶ SOULEIMANOV, Emil; BELFER, Mitchell A. *Terorismus: pokus o porozumění*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 345 s. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 20. ISBN 978-80-7419-038-4. s. 54.

²⁷ BLACK, Jeremy. *Evropa osmnáctého století*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2003. 543 s. Dějiny Evropy. ISBN 80-7021-376-0. s. 500 a násl.

2.2. Doba pokročilejšího terorismu

S pokročilejší dobou se vždy pojí i rozvoj nových technologií. Tohoto rozvoje je radikálními skupinami vždy samozřejmě využíváno, a tak není výjimkou, že určitý přelom ve využívání nových prostředků pro páchaní teroristických útoků znamenal vynález střelného prachu, posléze dynamitu. Zatímco střelný prach nedosáhl na poli páchaní nenapravitelných škod značného využití, dynamit zasáhl do rozšíření možností teroristů velice významně. Jeho největší výhodou bylo, že k jeho odpálení stačila i jen jedna jediná osoba. Velké škody dynamit napáchal např. v letech 1881-1885, kdy v rámci boje Irského republikánského bratrstva²⁸ proti britské nadvládě přerostl dokonce v tzv. „dynamitovou válku“. Dynamit byl využíván k útokům na veřejná místa jako vlakové stanice, radnice apod. Později byl dynamit útočníky vyhazován i z projíždějících vozů. Terorismus tohoto období dal záminku pro vznik speciálních útvarů fungujících při tehdejších policejních jednotkách, které měly za cíl odhalovat výlučně potenciální teroristické činy. Jejich činnost se za krátkou dobu stala velice významnou a brzy docházelo k předcházení a zmaření mnoha plánovaných teroristických činů.²⁹

Výbušniny se staly nepochybně oblíbeným prostředkem teroristů, který ani dnes svoji popularitu neztrácí. Za počátek revoluce ve využívání nových technologií je nutné označit ještě jeden důležitý vynález, a to střelné zbraně. V tomto směru lze konec 19. a začátek 20. století označit za období, kdy se terorismus projevoval spíše v podobě činů páchaných převážně anarchistickými a politicky radikálně smýšlejícími skupinami osob či jednotlivců. Byl to boj proti různým formám státní moci, jako například atentát na císařovnu Alžbětu, ženu Františka Josefa I., provedený Luighim Luchenim. Najdeme však i činy z českého prostředí, jako např. atentát na Aloise Rašína spáchaný Josefem Šoupalem či neúspěšný atentát na Karla Kramáře provedený Aloisem Šťastným. Za projev krajního nacionalismu lze označit atentát na Františka Ferdinanda d'Este Gavrilem Principem, který přerostl až v první světovou válku, do té doby největší válečný konflikt.³⁰

²⁸ Irské hnutí bojovalo pod označením „feniánské bratrstvo“.

²⁹ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 56.

³⁰ PROVAZNÍK, Jan. *Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního*. Trestněprávní revue. 2017, č. 7-8, s. 157-166.

Nicméně za největší rozvoj jak výbušnin, palných zbraní, ale i např. dopravních prostředků nelze označit jiné období než právě obě světové války. Během druhé světové války došlo vedle tohoto rozvoje ještě k jedné (pro terorismus významné) změně, a to transformaci terorismu zpět do obrazu jakobínské diktatury z dob Velké francouzské revoluce, tedy teror vůči určitým skupinám obyvatelstva ze strany státu. Na počátku tohoto státního teroru stálo zhroucení Versaillského systému a postupná zvyšující se agresivita a radikalizace evropských mocností za současného potlačování demokratických principů. Tento přístup eskaloval v Sovětském svazu, fašistické Itálii a především v nacistickém Německu. Systematické vyhlazování určitých skupin obyvatelstva (jako např. Židů, Romů či homosexuálů) v podobě tzv. konečného řešení židovské otázky, v rámci kterého přišlo o život zhruba 6 milionů Židů, nebo v podobě stalinských čistek, kdy do sovětských gulagů bylo uvězněno mezi 20 až 28 miliony lidí a na popravu bylo posláno okolo 7 milionů lidí, lze označit za nejradikálnější formu prosazování politických ideologií v dějinách lidstva.³¹

Ve druhé polovině 20. století se pak do historie terorismu nesmazatelně zapsaly teroristické činy např. rudých brigád, Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) stavějící se proti státu Izrael v průběhu arabsko-izraelské války v 60. letech 20. století, Irské republikánské armády (IRA) bojující proti britské nadvládě či Euskadi Ta Askatasuna (ETA – Baskicko a svoboda), separatistická teroristická skupina baskického etnika bojující o nezávislost ve Španělsku³² aj.

Činy těchto skupin měly každý rok na svědomí stovky lidských životů. Jejich význam umocňují počty obětí, které v 70. a 80. letech dosáhly daleko větších čísel než např. teroristické útoky z 11. září 2001.³³ Zdaleka největší zbraní, jejíž rozmach lze sledovat od 90. let 20. století a která v dnešním boji proti mezinárodnímu terorismu představuje největšího nepřítele, je internet a s ním související sociální sítě.

³¹ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 57.

³² SOULEIMANOV, Emil; BELFER, Mitchell A. *Terorismus: pokus o porozumění*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 345 s. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 20. ISBN 978-80-7419-038-4. s. 60-61.

³³ Global Terrorism Database [online]. 2016. [cit. 20. 11. 2018] *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism*,. Dostupný z WWW: http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?page=1&casualties_type=f&casualties_max=&criterion1=yes&criterion2=yes&criterion3=yes&dtp2=some®ion=8&charttype=line&chart=overtime&ob=GTDID&od=desc&expanded=yes#results-table.

2.3. Novodobý terorismus

Většina autorů se shoduje, že za pomyslný mezník novodobého terorismu lze považovat právě 11. září 2001. Tímto útokem teroristé z organizace al-Kajda dali celému světu najevo, že jsou schopni provést vysoce koordinovanou akci s vysokou mírou specializace za současného užití nikoli vojenských, ale civilních prostředků, pomocí kterých dosáhli extrémně vysokého počtu obětí. A to vše bylo ještě více umocněno působením celosvětových médií. Větší pozornost vzbudila také agresivita tohoto útoku, neboť byl proveden teroristy sebevrahy, kteří letadla na světová obchodní centra řídili. Tento fenomén sebevražedných útoků vznikl již v první polovině 20. století, kdy japonští piloti (tzv. kamikadze) naváděli svá letadla přímo na lodě či jiné cíle. Tento způsob boje se ukázal velice efektivním, jelikož se bez ohledu na svůj život či zdraví mohl aktér soustředit jen na svůj úkol. Do role sebevražedných teroristů se postupem času začaly začleňovat i ženy a bohužel i děti, které s bombami připevněnými na svém těle tvoří velice nevinný, a proto i těžce odhalitelný cíl. Období novodobého terorismu tak můžeme označit primárně za dobu sebevražedných teroristických útoků.

Tyto útoky pod hlavičkou organizace al-Kajda znamenaly začátek globální války proti terorismu, v jejímž čele stanuly právě Spojené státy americké. Odvetnou akcí byly hned dvě invaze, jedna pod vedením NATO do Afghánistánu (2001-2014) a druhá do Iráku (2003-2011). Ačkoliv organizace al-Kajda napáchala nespočet škod, tou pravou hrozbou je dnes organizace, která z al-Kajdy vzešla, a tou je tzv. Islámský stát. Samozvaná organizace stojící za naprostou většinou spáchaných teroristických útoků posledních let představuje největší hrozbu dnešní doby, proti které se stále vede velice urputná mezinárodní kampaň. Za vcelku krátkou dobu svého působení se tzv. Islámskému státu podařilo obsadit značné území Iráku, Sýrie a rovněž část Egypta a Libye. Původně malá a nepříliš významná teroristická organizace přerostla v jednu z největších a nejbohatších radikálních buněk, která na svých územích vytváří naprosto nový společenský řád. Stejně jako jiné státy vybírá daně, má své vlastní ozbrojené složky zajišťující bezpečnost a pořádek. Nad tím vším pak stojí právo šaría a systém soudů dohlížející na jeho dodržování.³⁴ Nicméně právě financování terorismu představuje velký problém, proti kterému se snaží zasáhnout mimo jiné mezinárodní organizace s názvem Finanční akční výbor (FATF).

³⁴ LUTAI, Reluca Codruta. The Islamic State – aspects of sovereignty. *International Journal on Humanistic Ideology*. 2015, roč. 6, č. 2. s. 31-44.

Podle výzkumu této organizace lze finanční zdroje tzv. Islámského státu členit do následujících kategorií:

- ilegální příjmy z okupace (vykradené banky, prodej uměleckých předmětů získaných na nově dobytých územích, ilegální výběry daní apod.);
- příjmy z únosů;
- příspěvky a dary nevládních organizací;
- materiální podpora od zahraničních bojovníků;
- finance získané díky moderním technologiím.³⁵

Především zahraniční finanční podpora tak představuje formu určité nepřímé participace, která však na rozvoj těchto organizací má nejzásadnější vliv a jejíž zabránění je jednou z hlavních změn v nově přijímaných protiteroristických novelách, ČR nevyjímaje.

Vedle získávání financí vyniká novodobý terorismus ještě v jedné již zmíněné oblasti, a to v ovlivňování svých potenciálních podporovatelů skrze neviditelný kyberprostor. Internet v dnešní době představuje všem dostupný prostředek pro globální šíření svých ideologií, proto je tzv. Islámský stát velice aktivní na všech dostupných sociálních sítích jako Facebook, Instagram, Twitter apod. Díky své propracované mediální strategii mohou prostřednictvím těchto stránek jednak informovat o své činnosti, ale hlavně mohou na neomezeně velkou vzdálenost přilákat své podporovatele a získat tak příznivce po celém světě, aniž by s kýmkoli navázali fyzický kontakt. Výzkumy odhadují, že počet zahraničních bojovníků v Sýrii se každým rokem zvyšuje o stovky nových následovníků.³⁶

Zatímco v roce 2001 vyvolal naprosto nedozírný psychologický dopad na celosvětovou populaci útok, na jehož konci se lidské i materiální ztráty pohybovaly v katastrofálně vysokých číslech, dnes představuje předem naaranžované divadlo ve formě živě vysílané popravy zajatce klečícího v poušti teroristou zahaleným do černého hábitu daleko větší psychologickou ataku na společnost, která dokáže daleko levněji a pohodlněji připomenout hrůzy dnešního terorismu. Vzhledem k této skutečnosti je tedy nepochybné, že pro šíření propagandy a získávání dalších bojovníků či následovníků představuje internet

³⁵ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 67.

³⁶ ALEXANDER, Yonah; ALEXANDER, Dean. *The Islamic State: Combating The Caliphate Without Borders*. London 2015: Lexington Books. 336 s., ISBN 978-1-4985-2513-8.

nepostradatelný prostředek komunikace, ale pro ostatní je spíše velice nebezpečným virtuálním prostorem, který je velice těžké dostat pod kontrolu.

Evropa si však za nepříznivou a obtížně řešitelnou situací spočívající v narůstání teroristických útoků může z velké části sama. Některým výše zmíněným případům není jednoduché předcházet, ale za jedno z velkých selhání EU lze považovat ignoraci a dlouhodobě pasivní postoj k řadě klíčových problémů, které vyústily až k negativním dopadům v průběhu migrační krize. Problémy, zahrnující nedostatečnou integraci izolovaných menšin do společnosti nebo nevyvážený přístup EU vůči svobodě a bezpečnosti v případě otevření vnitřních hranic za účelem volného pohybu nejen zboží, služeb a kapitálu, ale především osob, předznamenaly negativní dopady pro současnou společnost. Dosažení těchto hodnot sice naplnilo předem deklarované ekonomické cíle evropského společenství, ale v roce 2015 se v průběhu vrcholící migrační krize ukázaly jako klíčové slabiny podlamující snahu evropských států o její řešení. S posledním ze zmiňovaných problémů se pojí možná největší selhání ze strany EU, a sice naprostá destabilizace a nedostatečné zajištění bezpečnosti vnějších hranic EU, v důsledku čehož přišlo do Evropy mnoho osob bez jakékoli registrace ještě dříve, než migrační krize dosáhla své kritické podoby.³⁷

2.4. Historický náhled na terorismus v ČR

Jak z historického hlediska, tak i z událostí posledních let nelze bez pochybností tvrdit, že by se terorismus našemu území zcela vyhýbal. Jako jedny z prvních činů nesoucí znaky terorismu můžeme označit období především válečného terorismu, a to během husitských válek či třicetileté války. Příkladem státního terorismu budiž události počínající třetí pražskou defenestrací roku 1618 až po samotnou popravu sedmadvaceti českých pánů na Staroměstském náměstí v roce 1621, jež představovala jistou formu zastrašení tamějšího obyvatelstva za účelem upevnění vlády Habsburků na českém trůně.³⁸

V průběhu 19. a 20. století se tehdejšímu Rakousku-Uhersku (a poté i samostatnému Československu) pro změnu nevyhnuly formy anarchistického terorismu. Za nejznámější oběti této formy terorismu lze označit již zmiňovaného

³⁷ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 68-69.

³⁸ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7380-513-5. s. 47.

arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželku Žofii Chotkovou, nebo tehdejšího ministra financí Aloise Rašina.³⁹

Další projevy válečného terorismu na našem území nastaly po atentátu na zastupujícího říšského protektora Rainharda Heydricha provedeném v květnu 1942. Zprvu úspěšná diverzní akce odbojářů z operace Anthropoid nicméně přerostla v odvetnou represivní akci v podobě hromadné perzekuce obyvatelstva, masových poprav, deportace tisíců lidí do koncentračních táborů a v neposlední řadě také vypálení dvou českých obcí, Lidic a Ležáků. Nacistický teror si v tomto černém období českých dějin vyžádal nejméně 1400 lidských obětí.⁴⁰ Přelom 40. a 50. let 20. století, který se nesl ve znamení politických čistek odpůrců režimu, lze označit za formu státního terorismu. Naopak za projev nestátního terorismu lze považovat některé protikomunistické akce bratrů Mašínů a jim podobných skupin.⁴¹

V druhé polovině 20. století se odehrálo hned několik (především bombových) útoků, z nichž však převážná většina zůstává dodnes neobjasněna. Za zmínku stojí např. výbuch na Staroměstském náměstí v roce 1990, na pražské Hostivařské nádrži téhož roku, výbuch granátu v jedné z pražských směnáren roku 1996 či exploze trinitrotoluenu před olomouckým soudem v roce 1997.⁴²

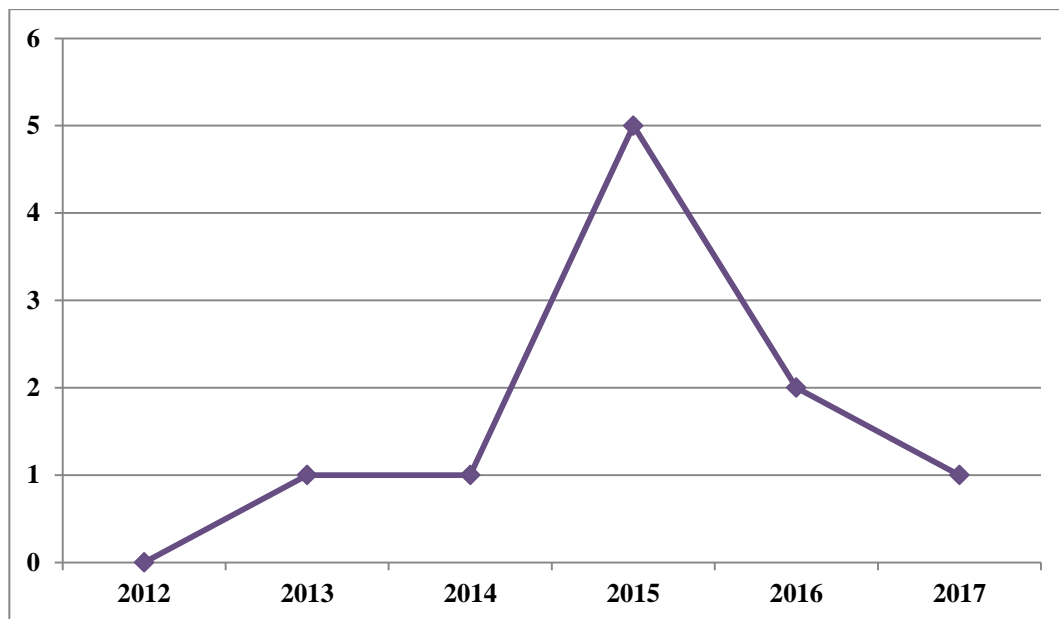
³⁹ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7380-513-5. s. 48.

⁴⁰ Časopis REFLEX [online]. 2017. [cit. 20. 1. 2019] *75 let od útoku na Heydricha: Konec bestie a hrůzovláda*. Dostupné z WWW: <https://www.reflex.cz/clanek/historie/79666/75-let-od-utoku-na-heydricha-konec-bestie-a-hruzovlada.html>

⁴¹ BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7380-513-5. s. 48.

⁴² Tamtéž.

Graf 1: Statistika neúspěšných, zmařených či dokončených teroristických činů na území ČR v letech 2012-2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat agentury EUROPOL.⁴³

Z těch nejznámějších případů posledních let je na místě zmínit kauzu Jana Silovského ze Spáleného Poříčí na Plzeňsku. Silovský nejprve konvertoval k islámu a v roce 2015 byl zadržen na letišti v Istanbulu při cestě do Sýrie a vrácen zpět do ČR. Dvaadvacetiletý sympatizant radikální islámské ideologie před tureckými i českými vyšetřovateli nijak neskrýval, že účelem jeho cesty bylo přidání se k teroristickým buňkám a podstoupení výcviku pod jejich vedením. Psychicky nemocný muž byl nejprve obviněn z účasti na organizované zločinecké skupině, což bylo později překvalifikováno na přípravu teroristického útoku, za což mu hrozil až výjimečný trest na doživotí. Z důvodu přijetí nové právní úpravy, o které bude blíže pojednáno v části 4.2 této práce, byl skutek Jana Silovského nakonec opět překvalifikován, a sice na pokus podpory a propagace terorismu, jelikož trestní sankce připadající za jeho spáchání byla pro Silovského příznivější.⁴⁴ Krajský soud v Plzni v únoru roku 2017 uložil Janu Silovskému trest odnětí svobody v trvání 39 měsíců za současného uložení psychiatrické léčby. Trest odnětí svobody byl následně odvolacím Vrchním soudem v Praze zpřísněn na šest let. Podané dovolání bylo v září roku 2017 Nejvyšším soudem ČR

⁴³ EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]. 2019. [cit. 27. 2. 2019] *EU TERRORISM SITUATION & TREND REPORT (TE-SAT)*. Dostupné z WWW: https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report?fbclid=IwAR1e7hHKO_6oEonemrt2nZyZnklXBwPOpXBx9fz17fH3Eu0QLS0z5rQ8Im0#fndtn-tabs-0-bottom-2

⁴⁴ Srov. § 2 odst. 1 TZ.

odmítnuto a trest se tedy stal prozatím konečným. Dle posledních informací z médií bylo právníkem odsouzeného zvažováno podání ústavní stížnosti.⁴⁵

Dalším z mediálně známých případů poslední doby jsou teroristické činy Jaromíra Baldy z června roku 2017. Senior a údajný člen politické strany SPD stanul před soudem za způsobení dvou nehod na železnici, při kterých nebyl naštěstí nikdo zraněn. Baldovo jednání spočívalo v podříznutí stromů poblíž kolejnic s cílem, aby projíždějící vlaky neměly šanci zastavit a do takto nastražených stromů narazily. Poblíž spáchaných činů byly navíc nalezeny texty s protiislámskou tematikou. Oba incidenty byly státním zástupcem kvalifikovány jako teroristický útok a vyhrožování teroristickým trestným činem, za které mu hrozil trest odnětí svobody v rozmezí 5-15 let. Vzhledem k pokročilému věku obviněného a jeho zmenšené přičetnosti v době páchaní obou útoků rozhodl soud 14. 1. 2019 o uložení trestu v trvání čtyř let a zároveň nařídil soustavné psychiatrické léčení.⁴⁶

V současné době poslední zaznamenané, a stále ještě probíhající, trestní řízení (z ledna 2019) je vedeno proti Dominiku Kobulnickému, původem ze slovenského Prešova. Na konci roku 2017 byly v bytě obžalovaného nalezeny chemikálie určené k výrobě výbušnin a různá návodná videa. Pěťadvacetiletý introvert, fascinován bojovými scénami z islámských ozbrojených střetů, měl v úmyslu realizovat výbuch na autobusovém nádraží v Praze za použití tlakového hrnce naplněného kovovými částicemi. U Městského soudu v Praze je tedy obžalován z přípravy teroristického útoku a trestného činu podpory a propagace terorismu, za což mu hrozí až patnáctiletý trest odnětí svobody.⁴⁷

V obecné rovině lze ale ČR považovat za stát, kterému se, alespoň prozatím, závažné trestné činy páchané radikálními teroristickými organizacemi, které by měly na svědomí desítky/stovky/tisíce lidských životů či katastrofické materiální škody, spíše vyhýbají. Možná proto je Česko označeno za sedmou nejbezpečnější zemi světa.⁴⁸

⁴⁵ EuroZpravy.cz [online]. 2017 [cit. 28. 2. 2019] *Jan Silovský (Čech, který chtěl k IS)*. Dostupné z WWW: <https://eurozpravy.cz/clanky-podle-stitku/jan-silovsky-cech-ktery-chtel-k-is-13203>

⁴⁶ Novinky.cz [online]. 2019 [cit. 28. 2. 2019] *Za teroristický útok na vlaky dostal důchodce čtyři roky vězení*. Dostupné z WWW: <https://www.novinky.cz/krimi/494340-za-teroristicky-utok-na-vlak-y-dostal- Duchodce-ctyri-roky-vezeni.html>

⁴⁷ Deník.cz [online]. 2019 [cit. 28. 2. 2019] *Muž plánoval teror v Česku i na Slovensku. Chtěl nechat vybuchnout tlakový hrnec*. Dostupné z WWW: <https://www.denik.cz/krimi/muz-planoval-utok-v-cesku-i-na-slovensku-chtel-nechat-vybuchnout-tlakovy-hrnec-20190128.html>

⁴⁸ Srov. Česká televize [online]. 2018 [cit. 15. 2. 2019] *Česko je sedmou nejbezpečnější zemí na světě, globální úroveň bezpečnosti se ale zhoršuje*. Dostupné z WWW:

3 Typologie terorismu

Podobně jako v případě existence stovek různých definic pojmu terorismus je i z hlediska jeho typologie patrná výrazná odlišnost a jiný způsob nazírání na tuto problematiku stran jednotlivých autorů a odborníků. K diferenciaci terorismu dochází na základě mnoha kritérií, kterými jsou např. různé způsoby provedení, ideologie, místo původu, odlišnost cílů atd.

Kupříkladu Larry J. Siegel, emeritní profesor na univerzitě v Massachusetts a odborník na kriminologii a trestní soudnictví, předložil následující dělení terorismu: (i) revoluční, (ii) politický, (iii) ekoterorismus, (iv) nacionalistický, (v) odvetný, (vi) státem podporovaný, (vii) kultovní a (viii) zločinecký.⁴⁹ Z českých autorů nabízí typologii terorismu např. Ondřej Filipec, který terorismus dělí na: (i) politický, (ii) pravicový, (iii) nacionálně-separatistický, (iv) levicový, (v) environmentální, (vi) náboženský, (vii) monotematický, (viii) psychopatologický a (ix) kriminální.⁵⁰ Poněkud jednodušší rozdělení (z pohledu místa jeho páčání) představil Bohumil Pikna, který rozlišuje typy terorismu následovně: (i) vnitrostátní, (ii) přeshraniční, (iii) mezinárodní a (iv) globální.⁵¹

Patrně nejpřehlednější a zároveň nejlogičtější typologii terorismu nabízí kolektiv autorů z Ministerstva obrany ČR, jejichž schéma znázorněné níže systematicky ilustruje strukturu terorismu dle nejdůležitějšího aspektu, a tím je motivace.

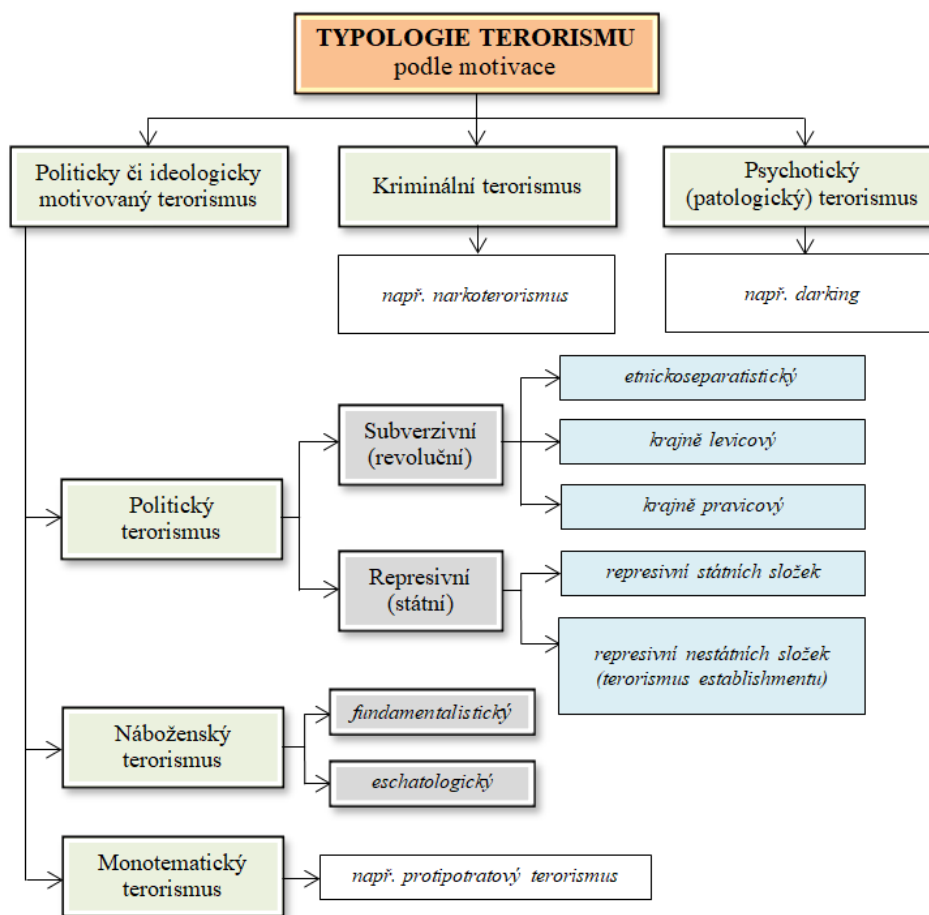
<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2513464-cesko-je-sedmou-nejbezpecnejsi-zemi-na-svete-globalni-uroven-bezpecnosti-se-ale>

⁴⁹ SIEGEL, Larry J. *Criminology: Theories, Patterns, and Typologies*. 10. vydání. Wadsworth. 2010. 554 s. ISBN 9780495600138. s. 350 a násl.

⁵⁰ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7. s. 26 a násl.

⁵¹ PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd., Praha: Linde Praha, 2006. 407 s. ISBN 80-7201-615-6. s. 29.

Schéma 1: Typologie terorismu podle motivace

Zdroj: ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 48.

3.1. Politicky či ideologicky motivovaný terorismus

3.1.1. Politický terorismus

V politickém terorismu spatřujeme primárně způsob (metodu) určitého nátlaku či systematicky použitého násilí, prostřednictvím něhož je určitou skupinou vyvíjena snaha o změnu/udržení aktuální politické situace. Tento nátlak je zpravidla doprovázen ozbrojeným násilím nerespektujícím válečné konvence a mezinárodní právo, jehož dosah často překračuje okruh přímých obětí tohoto terorismu. Kritériem pro jeho další členění je skutečnost, zda účelem jeho užití je změna politického režimu (subverzivní), či jeho udržení před možnými odpůrci, ať už domácího či zahraničního původu (represivní).⁵²

⁵² MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9. s. 24.

Subverzivní (též označovaný jako „revoluční“) terorismus tedy představuje násilí užitá za účelem změny či rozvratu státního zřízení, jehož je určitá politická komunita členem a s nímž tímto způsobem projevuje svůj nesouhlas a antipatie. Tímto odpůrcem může být jak vlastní stát, tak např. okupační režim či mezinárodní organizace.⁵³

Za jeden z nejčastějších případů subverze bývá označován etnicko-separatistický terorismus. Akce těchto skupin jsou cílené především na osvobození daného území a etnika od svých nepřátel a s tím související uznání autonomie a suverenity z pohledu mezinárodního společenství států. V převážné většině případů proto nejsou teroristické aktivity těchto skupin doprovázeny vysokým počtem obětí a omezují se na pouhé hrozby. Jako příklad etnicko-separatistických skupin lze uvést již zmíněné organizace IRA, ETA, OOP apod.⁵⁴

Oproti tomu rozlišujeme organizace, které se vyznačují odlišnými sympatiemi v rámci politického spektra. Mezi ně řadíme krajně levicový a krajně pravicový terorismus. Zatímco krajně levicový terorismus je charakteristický razantními metodami prosazujícími komunistické či anarchistické ideologie, krajně pravicový se projevuje zejména ve formě prosazování xenofobie, rasismu či antisemitismu.⁵⁵

Opakem subverzivního terorismu je terorismus represivní, který je typický především svou snahou o zachování, posílení či upevnění stávajícího politického režimu. Podle jeho aktérů jej lze dělit na represivní terorismus prováděný státními a nestátními složkami. Terorismus v podání státních složek je sice svými specifickými rysy výjimečný, ale současně je spojován s těmi nejbrutálnějšími násilnými akty, které s upevňováním totalitního režimu nabývají na intenzitě a vytváří atmosféru „hrůzovlády“. Jak bylo již předznamenáno v kapitole 1.3 této práce, nelze pod tuto skupinu nade vši pochybnost podřadit hrůzy prováděné nacistickým Německem či Sovětským svazem během druhé světové války, ačkoliv tyto činy byly beze sporu páčány jednotlivými státními složkami. K takovému závěru by bylo možné dospět pouze za předpokladu, pokud by pečlivě provedená analýza zkoumaného režimu prokázala, že primárním

⁵³ ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 49.

⁵⁴ Tamtéž, s. 50.

⁵⁵ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9. s. 131.

a dominantním způsobem z hlediska dlouhodobého vládnutí byl právě represivní terorismus prováděný státními složkami.⁵⁶

Druhým typem je politický represivní terorismus realizovaný za pomoci nestátních složek (tzv. terorismus establishmentu). Jeho smyslem je převážně obrana ohroženého mocensko-politického *statu quo* formou posilování represivní funkce státu. Podobná forma násilí byla v minulosti označována za vigilantismus.⁵⁷ Všechny formy vigilantismu nicméně nelze označit za teroristické či politicky motivované, ale není vyloučeno, že potírání běžné kriminality v tyto ambice přeroste. Jako příklad můžeme uvést teroristické aktivity tzv. „Eskadry smrti“ v zemích Latinské Ameriky, které se vyznačovaly vražděním jak běžných kriminálních zločinců, tak i politických odpůrců tamějšího režimu.⁵⁸

3.1.2. Náboženský terorismus

Z událostí posledních let je možné s jistotou prohlásit, že náboženský terorismus představuje největší a nejnebezpečnější hrozbu pro dnešní civilizovaný svět. Za jeho neustále se zvyšující dominancí stojí etnické a teritoriální ambice, které spolu s využitím moderních technologií a výhod globalizace vytváří skutečnou bezpečnostní výzvu pro mezinárodní společenství států bojujících proti těmto radikálním uskupením.

V případě fundamentalistického terorismu hovoříme o formě náboženského monoteistického extremismu, který má za cíl prosadit nadvládu jedné víry nad ostatními za současného vytvoření státních struktur s teokratickými základy. Nejlepším příkladem je současný samozvaný chalífát, tzv. Islámský stát, radikální **sunnitská** teroristická organizace původem z Iráku, která vznikla mezi lety 2013-2014. Tato organizace je založena na neakceptaci demokratických principů západního světa a jakýchkoli jiných ideologií nezaložených na

⁵⁶ STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie: pojetí a typologie subverzivního teroristického násilí v soudobých demokraciích*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001. 103 s. Monografie; sv. 4. ISBN 80-210-2755-X. s. 25.

⁵⁷ K tomu blíže srov. JOHNSON, Les. 1996. „*What is Vigilantism?*“ *British Journal of Criminology* 36, č. 2, s. 232. „*Vigilantismus je sociální hnutí, úsilí, které dává vzniknout předem promyšlenému aktu násilí nebo vyhrůžce násilím autonomními občany jako reakce na překročení, potenciální překročení nebo prisuzované překročení institucionálních norem jednotlivci nebo skupinami.*“

⁵⁸ STRMISKA (2001), op. cit., s. 26.

islámských hodnotách, čemuž se snaží vzdorovat za využití radikálních a násilných prostředků.⁵⁹

Zvláštní formu náboženského terorismu představuje eschatologický terorismus. Sympatizanty tohoto náboženského proudu jsou především sekty vyznávající apokalypticko-mesianistický názor, že svět je ve své současně podobě nepřijatelný a je potřeba jej zničit, přičemž nově vytvořený svět bude určen pouze pro vyvolené (tzn. stoupence těchto organizací). Na první pohled absurdní ideologie má nicméně nemálo následovníků, jejichž akce si v minulosti vyžádaly mnoho lidských životů.⁶⁰ Nejznámější organizací vyznávající tento názorový směr je japonská sekta Óm šinrikjó, která má na svědomí např. útok nervovým plynem sarin v tokijském metru roku 1995, při němž bylo zabito třináct lidí a dalších zhruba pět a půl tisíce přiotráveno. Zakladatel a duchovní vůdce této sekty Šóko Asahara byl spolu s dalšími třinácti členy v červenci roku 2018 za své činy odsouzen a popraven.⁶¹

3.1.3. Monotematický terorismus

Činnost těchto skupin či jednotlivců vyvolává okamžitou pozornost veřejnosti na specifický (a zpravidla palčivý) problém, a to za účelem vzniku konstruktivní veřejné diskuze a nalezení určitého řešení. To je hlavním cílem aktivistů monotematického terorismu (někdy též označovaného jako tzv. „single issue“), kteří se tímto svým chováním a jednáním dožadují publicity, změny zákonů či aktuálního politického směřování. Převážná většina těchto jednání je realizována prostřednictvím institutů typických pro demokratickou společnost (např. petice, protestní akce, demonstrace apod.). Nicméně pokud se tyto prostředky k prosazení svých kolektivních zájmů jeví jako neefektivní, nebojí se přistoupit i na radikálnější řešení, mnohdy za použití násilí či jeho pohružky. Klíčové problémy, které se snaží monotematické teroristické organizace svými protestními akcemi řešit, jsou otázky týkající se zejména potratů, životního prostředí, rasismu či homosexuality. Mezi nejaktivnější skupiny lze zařadit

⁵⁹ ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 53.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ iDNES.cz [online]. 2018. [cit. 21. 2. 2019] *Japonsko popravilo sektáře z Óm šinrikjó, kteří zaútočili sarinem v metru*. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/japonsko-poprava-sekta-om-sinrikjo-soko-asahara-teroristicky-utok-sarin-metro.A180706_075317_zahranicni_jkk

organizace Greenpeace, Army of God, Operation Save America, Earth First nebo Sea Shepherd Conservation Society.⁶²

3.2. Kriminální terorismus

Na rozdíl od propagace a nekonvenčního prosazování mnohdy radikálních ideologií je tento typ terorismu zaměřen spíše na realizaci kriminální činnosti, která funguje jako prostředek k získávání finančních prostředků potřebných k posílení svého postavení. Protože primárním důvodem jeho páčání nejsou náboženské ani politické motivy, panuje mezi odbornou veřejností neshoda, zda jej do kategorie terorismu vůbec zařadit. Jednání podobného charakteru lze označit spíše jako sekundární činnost organizovaných zločineckých skupin, jejichž ilegální aktivity spočívají především v obchodu s drogami, se zbraněmi, s lidmi, vydírání atd.⁶³

Právě onen zmíněný obchod s drogami (tzv. narkoterorismus) je spojován s mnoha teroristickými organizacemi, mimo jiné i s al-Kajdou či Tálibánem, pro něž znamená klíčový zdroj finančních příjmů. Převážná většina z nich však operuje v Kolumbii a dalších státech Jižní Ameriky. Řadíme sem např. Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC), Národně osvobozenou armádu Kolumbie (AUC), anebo Světlou stezku (Sendero Luminoso) v Peru. Jen pro představu, organizace FARC pěstuje opiáty na ploše o rozloze 42 000 km² (což představuje zhruba plochu o velikosti Španělska⁶⁴) a disponuje zhruba 12-18 tisíci členy, díky čemuž má pod kontrolou polovinu celosvětové spotřeby kokainu a dvou třetin spotřeby ve Spojených státech amerických.⁶⁵

3.3. Psychotický (patologický) terorismus

Zatímco u obou předchozích druhů terorismu se jedná o prosazování určitých kolektivních zájmů, u psychotického terorismu je cílem uspokojení pouze vlastních potřeb, a to v převážné většině případů u psychicky narušených jedinců. Násilí zde nepředstavuje prostředek k předání určitého

⁶² ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 54.

⁶³ Tamtéž, s. 56.

⁶⁴ ROLLINS, John, WYLER, Liana Sun, ROSEN, Seth [online] Congressional Research Service [cit. 28. 2. 2019] *International Terrorism and Transnational Crime: Security Threats, U.S. Policy, and Considerations for Congress*. Dostupné z WWW: <https://fas.org/sgp/crs/terror/R41004-2010.pdf> s. 18

⁶⁵ LYMAN, Michael D. *Drugs in Society: Causes, Concepts, and Control*. Seventh edition. Waltham: Elsevier. 504 s. ISBN 978-1-4557-3187-9. s. 301.

poselství směrem ke společnosti nebo politickým představitelům, ale konečnou a uspokojující fází pro toho, kdo jej páchá. Vzhledem ke skutečnosti, že se jakékoli pohnutky či přípravy potenciálních útoků odehrávají pouze v myšlenkách a představách psychicky labilních jednotlivců, se tento druh terorismu stává nejen těžce pochopitelným, ale především nejméně předvídatelným.⁶⁶

Podle Miroslava Mareše lze tento typ terorismu dělit dále dle jejich osobní motivace pramenící z: (i) uspokojení z pomsty vyvolávající zastrašení u širšího publika, (ii) vědomí slávy a uznání, jež mohou být činem dosaženy (tzv. hérostratovský terorismus), (iii) vlastní radosti z možnosti šířit strach, a tím připoutat pozornost a obdiv (tzv. narcisistní terorismus), anebo (iv) psychické nemoci vyvolávající určitou fixní ideu o potřebě páchání terorismu.⁶⁷

Mezi projevy psychotického terorismu řadíme například tzv. darking, který spočívá v celoplošném odpojování od přístrojů elektrického proudu či jejich ničení, čímž způsobují mnohdy značné materiální i nemateriální škody. Význam či skutečný smysl těchto činů však dodnes zůstává neobjasněn.⁶⁸

⁶⁶ ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1. s. 57.

⁶⁷ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9. s. 361.

⁶⁸ ŘEHÁK; FOLTIN; STOJAR (2008), op. cit., s. 57.

4 Současná právní úprava terorismu v právním řádu ČR

Na úvod je potřeba podotknout, že ČR je založena na kontinentálním typu právní kultury. Jako taková tedy nemá, na rozdíl od jiných států založených na anglosaském typu právní kultury, právní úpravu terorismu obsaženou v samostatném právním předpise, ale tvoří nedílnou součást stěžejního hmotněprávního kodexu trestního práva, a sice trestního zákoníku, zákona č. 40/2009 Sb. (TZ). Komplexní promítnutí problematiky trestných činů terorismu do jednoho právního předpisu je nejen účelné, ale rovněž velice praktické, neboť usnadňuje celkový výklad a spolu s jednotným pojmoslovím vytváří prostor pro snadnou interpretaci i z pohledu adresáta, tedy jednotlivých občanů.⁶⁹

V současnosti se této problematice věnuje část druhá uvedeného TZ (tzv. zvláštní část), hlava IX nesoucí označení „Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci“, díl 1 s názvem „Trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace“. V této hlavě je obsaženo celkem 14 skutkových podstat trestných činů ohrožujících jak samotné základy ČR, cizího státu a mezinárodní organizace, tak i jejich bezpečnost a obranu. Z těchto 14 skutkových podstat se nadpoloviční většina věnuje právě trestným činům s teroristickým podtextem.

Ucelená právní úprava obsažená v TZ nicméně nevyklučuje, aby některé speciální trestné činy či některé odlišnosti byly upraveny v samostatném zákoně. Problematika terorismu je tedy promítnuta i v TOPO, kde můžeme nalézt úpravu zásady univerzality a ochrany u právnických osob, která umožňuje užití právního řádu ČR i na teroristické trestné činy spáchané právnickou osobou v cizině, jež nemá na našem území své sídlo.⁷⁰ Vedle této speciality je rovněž upraveno vyloučení z promlčení u některých teroristických trestných činů.⁷¹ Z těchto ustanovení je zcela zjevná závažnost a potřeba stíhání tohoto druhu trestné činnosti.

4.1. Právní úprava terorismu do přijetí protiteroristické novely

Již starý trestní zákon č. 140/1961 Sb. obsahoval pouze dvě skutkové podstaty teroristických trestných činů, a sice teroristického útoku a teroru. I přes značný počet novelizací byl však tento zákon stále ovlivněn počáteční koncepcí

⁶⁹ Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.

⁷⁰ § 4 TOPO.

⁷¹ § 13 TOPO.

založené na politicko-právní doktríně totalitního státu pod vedením komunistické ideologie. Zatímco primárním účelem a objektem ochrany tohoto zákona bylo především společenské a státní zřízení Československé socialistické republiky, socialistické vlastnictví, práva a oprávněné zájmy občanů a výchova k řádnému plnění občanských povinností a zachovávání pravidel socialistického soužití⁷², v novém TZ se do popředí trestněprávní ochrany dostává člověk, jeho život a zdraví, tělesná integrita, nedotknutelnost, důstojnost a jiná jeho základní lidská práva a svobody.⁷³ Terorismus je typický tím, že je zpravidla namířen proti oběma těmto objektům ochrany. Nový TZ účinný od 1. 1. 2010 tedy převzal obě skutkové podstaty teroristických trestných činů (teroristického útoku a teroru), avšak změna právem chráněných zájmů, události z 11. září roku 2001 a rozsáhlé diskuze na evropské i mezinárodní úrovni měly výrazný vliv na jejich obsahovou obměnu.

4.1.1. Teroristický útok

Skutková podstata trestného činu teroristický útok, definovaná v § 311 TZ, zaznamenala v nedávné době velice významnou změnu přijetím novely TZ č. 287/2018 Sb., která přidala do zmiňovaného ustanovení celý jeden nový odstavec, přičemž ustanovení nyní obsahuje hned dvě základní skutkové podstaty.

Nyní se spáchání zvlášť závažného zločinu teroristického útoku dopustí ten, „*Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,...*“.⁷⁴ V nově přidaném odstavci 1 písm. a) až e) jsou dále upraveny situace tvořící alternativní skutkové podstaty, např. zničení či poškození veřejného prostranství, dopravního nebo telekomunikačního systému, energetických, vodárenských, zdravotnických a jiných důležitých zařízení, počítačových systémů, jakož i zmocnění se letadla, lodi, jiného prostředku osobní či nákladní dopravy, přičemž všechny tyto skutky musí způsobit škodu alespoň

⁷² § 1 zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

⁷³ Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.

⁷⁴ § 311 odst. 1 TZ.

velkého rozsahu.⁷⁵ Oproti tomu poslední z alternativně vyjmenovaných skutkových podstat v § 311 odst. 1 písm. e) TZ definuje situace, kdy ke spáchání zvláště závažného zločinu teroristického útoku stačí způsobení „pouze“ značné škody⁷⁶,

a to pokud osoba vložením dat do počítačového systému nebo na nosič informací anebo vymazáním či jiným zničením, poškozením, změněním...provede útok proti počítačovému systému/počítačovým systémům, jehož/jejichž narušení by mělo závažný dopad na fungování státu, zdraví osob, bezpečnost, hospodářství nebo zajištění základních životních potřeb obyvatel.⁷⁷

Z důvodové zprávy k citovanému novelizovanému ustanovení vyplývá, že potřeba rozšíření stávající úpravy vyvstala v návaznosti na čl. 3 odst. 1 písm. i) a odst. 2 směrnice o boji proti terorismu⁷⁸, která je zaměřena na postih neoprávněného zasahování do informačních systémů s cílem závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo, protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, destabilizovat a ničit základní politické, ústavní a hospodářské struktury země nebo mezinárodní organizace apod.

V odstavci 2 je pak obsažena původní základní skutková podstata zvláště závažného zločinu teroristického útoku, jejíhož naplnění se dopustí ten, „*Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,...*“.⁷⁹ Pod písmeny a) až g) lze opět nalézt alternativní skutkové podstaty (do jisté míry totožné s předcházejícím odstavcem 1). Nutno tedy dodat, že v důsledku přijetí nové směrnice Evropského parlamentu a Rady nastala pouze malá změna ve stávající úpravě.

Odstavec 3 pak jen dále uvádí kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu.

⁷⁵ Dle § 138 TZ se škodou velkého rozsahu rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 000 Kč.

⁷⁶ Dle § 138 TZ se značnou škodou rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč.

⁷⁷ Viz § 311 odst. 1 písm. e) TZ.

⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV.

⁷⁹ § 311 odst. 2 TZ.

4.1.2. Teror

Trestného činu teroru se dopustí ten, „*Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení České republiky jiného úmyslně usmrtí, ...*“, přičemž za spáchání tohoto zvláště závažného zločinu připadá trest odnětí svobody v trvání patnácti až dvaceti let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutí majetku, nebo výjimečný trest.⁸⁰

Objekt trestného činu teroru je vymezen kumulativně, tedy že právem chráněný zájem je jednak ochrana ústavního zřízení ČR (stejně tak jako u předcházejícího trestného činu teroristického útoku), jednak ochrana lidského života.⁸¹ Nutno poznamenat, že stačí pouhý úmysl pachatele poškodit demokratický ústavní systém a tím určitým způsobem zasáhnout do řádného fungování státu. Nemusí tedy bezpodmínečně vždy dojít k samotnému rozvratu.⁸² Na druhou stranu úmyslné usmrcení je zde vykládáno velice široce. Způsob provedení zde nehraje žádnou roli.⁸³ Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv, tzn. fyzická i právnická osoba.⁸⁴

4.1.3. Společné znaky

Trestný čin teroristického útoku a teroru mají mnoho stejných či velmi podobných specifických znaků, které v sobě zahrnují jak stejný přístup v oblasti ochrany a prevence ze strany státu, tak i represe tohoto druhu trestné činnosti. Ty nejpodstatnější společné rysy lze shrnout následovně:

- (i) z hlediska zásady ochrany a zásady univerzality jsou oba trestné činy součástí taxativního výčtu v § 7 TZ, který vymezuje konkrétní trestné činy, pro jejichž závažnost je možná aplikace právního řádu ČR bez ohledu na osobu pachatele či místo spáchání trestného činu;
- (ii) ochrana podle § 311 a 312 TZ se poskytuje též cizímu státu;⁸⁵
- (iii) z hlediska forem trestné součinnosti je dána trestní odpovědnost za nadřzování (§ 366 TZ), nepřekažení (§ 367 TZ) a neoznámení (§ 368 TZ) v případě obou trestných činů;

⁸⁰ § 312 odst. 1 TZ.

⁸¹ Ochrana lidského života je garantována například i v čl. 6 LZPS či v čl. 2 EÚLP.

⁸² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 1052. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 853-854.

⁸³ HERCZEG, Jiří. *§ 312 [Teror]*. In: ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 3563 s. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3061 a násl.

⁸⁴ srov. § 7 TOPO.

⁸⁵ § 313 TZ.

- (iv) vážnost a nebezpečnost těchto trestných činů, stejně tak jako zájem společnosti a trestního práva samotného na jejich potrestání, vyplývá mimo jiné z nemožnosti zániku trestní odpovědnosti promlčením;⁸⁶
- (v) trestní odpovědnost za trestný čin teroristického útoku a teroru nicméně může zaniknout účinnou lítostí dle § 33 TZ;
- (vi) protože se v obou případech jedná o zvlášť závažné zločiny, jejich příprava je trestná;⁸⁷
- (vii) je zde vyloučen jednočinný souběh s některými trestnými činy z důvodu zásady přednosti zvláštního ustanovení před obecným – konkrétně u trestného činu teroristického útoku je vyloučen jednočinný souběh s trestným činem vlastizrady (§ 309 TZ), obecného ohrožení (dle § 272 a 273 TZ), ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla a zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 291 a § 292 TZ), braní rukojmí (§ 174 TZ), omezování osobní svobody (§ 171 TZ) a vydírání (§ 175 TZ).⁸⁸ U trestného činu teroru je vyloučen jednočinný souběh rovněž s trestným činem vlastizrady (§ 309 TZ) a navíc vraždy (§ 140 TZ);⁸⁹
- (viii) v případě vzájemné konkurence trestného činu teroristického útoku a teroru se zpravidla uplatní jednočinný souběh těchto skutkových podstat, zejména pokud je útok namířen nejen proti životu člověka a ústavnímu zřízení státu, ale i proti obranyschopnosti republiky, hospodářské a sociální struktury atd.;⁹⁰
- (ix) represivní složka je zde zastoupena v podobě přísných podmínek nezbytných pro přistoupení na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, které u obou trestných činů může nastat nejdříve po uplynutí dvou třetin uloženého trestu, přičemž pokud byl v některém z případů uložen výjimečný trest na doživotí, lze odsouzeného podmíněně propustit po výkonu nejméně dvaceti let trestu odnětí svobody.⁹¹

⁸⁶ § 35 písm. b) TZ.

⁸⁷ § 311 odst. 4 TZ, § 312 odst. 2 TZ ve spojení s § 14 odst. 3 TZ a § 20 odst. 1 TZ.

⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 1052. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 853.

⁸⁹ HERCZEG, Jiří. § 312 [Teror]. In: ŠÁMAL, Pavel; GRÍVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 3563 s. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3061 a násl.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ § 88 odst. 4, 5 TZ.

4.2. Zákon č. 455/2016 Sb. – protiteroristická novela TZ

Jak již bylo řečeno, pojem terorismus nemá po celém světě jednoznačně přijímanou definici. Stejně tak není vždy úplně jasné, co vše v sobě zahrnuje sousloví „boj proti terorismu“, což však činí značné obtíže při mezinárodní spolupráci v potírání těchto teroristických skutků. Teroristické útoky po celém světě přicházejí zpravidla neohlášeně, důrazně a bez možnosti jakékoli obranné reakce. Jaká je akce teroristických skupin, taková je i reakce států postižených těmito činy. Zmíněná reakce spočívá nejen v okamžité a konstruktivní diskuzi nad dostatečností a adekvátností dosavadní právní úpravy, ale především v urychleném přijímání protiteroristických novel, zpravidla s krátkou dobou legisvakance.

Dne 30. 11. 2016 byl Parlamentem ČR přijat zákon č. 455/2016 Sb., který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů rozeslané dne 29. 12. 2016 a který výraznou měrou novelizoval trestněprávní úpravu terorismu v právním řádu ČR. Zmíněná novela představovala změnu právní úpravy nejen v samotném TZ, ale rovněž i v souvisejících zákonech (TŘ, TOPO a v zákoně o zbraních).⁹² Účelem této novely byla nejen snaha o zefektivnění boje proti domácímu i mezinárodnímu terorismu, ale rovněž i splnění závazků ČR vyplývajících z přijatých opatření orgány EU, mezinárodní organizace FATF a výborem Moneyval⁹³. Zákon nabyl účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení⁹⁴, což připadlo na 1. 2. 2017. Legisvakanční lhůta zmíněné protiteroristické novely trvala tedy pouhých pět týdnů, což odpovídá zpravidla velice krátké době legisvakance podobných změn reagujících na aktuální hrozby terorismu.⁹⁵

⁹² JELÍNEK, Jiří. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 23-28.

⁹³ Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

⁹⁴ Čl. V zákona č. 455/2016 Sb.

⁹⁵ Tzv. „PATRIOT ACT“, neboli Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (Zákon o sjednocování a posilování Ameriky poskytováním vhodných pomůcek potřebných pro stíhání a bránění terorismu z roku 2001) byl přijat a uveden v platnost Kongresem Spojených států amerických pouhých 6 týdnů po 11. září 2001, konkrétně 26. 10. 2001.

Právní úpravu spočívající ve změně stávajících ustanovení a zakotvení nových skutkových podstat teroristických činů lze shrnout následovně:

- (i) obsahová úprava legální definice organizované zločinecké skupiny definované v § 129 TZ a vytvoření úplně nové legální definice teroristické skupiny (§ 129a TZ) a s tím souvisejících teroristických trestných činů (§ 129a odst. 1 TZ);
- (ii) úprava charakteristických znaků skutkové podstaty trestného činu teroristický útok (§ 311 odst. 1 TZ);
- (iii) vytvoření nové skutkové podstaty trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312a TZ) doprovázené vytvořením zvláštního ustanovení o účinné lítosti (§ 312b TZ), jež umožňuje zbavení trestní odpovědnosti pachatelů tohoto trestného činu;
- (iv) doplnění nového ustanovení týkajícího se beztrestnosti agenta, který se při výkonu svého povolání za účelem odhalení pachatelů trestných činů terorismu sám dopustí trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312c TZ);
- (v) vytvoření a zakotvení nových tří skutkových podstat trestných činů, a sice financování terorismu (§ 312d TZ), podpora a propagace terorismu (§ 312e TZ) a vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f TZ);
- (vi) doplnění zásady ochrany v ustanovení § 7 TZ a v § 4 TOPO, kde je vyjádřena povinnost stíhat vyjmenované trestné činy především z důvodu jejich typové závažnosti a zvláště závažného zájmu společnosti na jejich potrestání, a to bez ohledu na osobu pachatele či místo spáchání trestného činu. K těmto taxativně vyjmenovaným trestným činům tedy nově přibyly i výše uvedené skutky (účast na teroristické skupině, financování terorismu, podpora a propagace terorismu a vyhrožování teroristickým trestným činem);
- (vii) příslušná úprava relevantních ustanovení z hlediska procesních postupů dle TRŘ.⁹⁶

Aktuální podoba novelizovaných ustanovení trestných činů teroristického útoku a teroru byla již podrobně rozebrána v kapitolách 4.1.1 a 4.1.2 této práce. Právní úprava zbývajících nově zakomponovaných trestných činů je detailně popsána v další části této práce.

⁹⁶ JELÍNEK, Jiří. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 3, s. 23-28.

4.2.1. Definice teroristické skupiny

V rámci výše zmíněné novely TZ došlo k jistému doplnění, resp. upřesnění již existující definice organizované zločinecké skupiny⁹⁷, přičemž tato změna spočívala pouze v nahrazení dosavadního slovního spojení „společenství více osob“ za konkrétnější výraz „společenství nejméně tří trestně odpovědných osob“. Zbytek definice zůstal nezměněný.

Za podstatnější změnu lze považovat vytvoření zcela nového institutu „teroristické skupiny“, který je definován jako „...*společenství nejméně tří trestně odpovědných osob, které má trvalejší charakter, je v něm provedena dělba činností mezi jeho jednotlivé členy, jeho činnost se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností a je zaměřené na páčání trestného činu vlastizrady spáchané formou teroristického útoku nebo teroru (§ 309), trestného činu teroristického útoku (§ 311) nebo trestného činu teroru (§ 312)*(dále jen „*teroristický trestný čin*“).“⁹⁸ Citované ustanovení se tímto stalo speciálním vůči obecné zákonné definici organizované zločinecké skupiny. V mnohém mají tyto dva legální pojmy shodné definiční znaky (např. nedostatečné pojmové vymezení a přílišná obecnost, pro společnost srovnatelná typová závažnost, jakož i sofistikovanost v jejich páčání a velice složité odhalování a potírání tohoto druhu trestné činnosti stran orgánů činných v trestním řízení. V praxi je ovšem nelze vzájemně zaměňovat. Oproti organizované zločinecké skupině se teroristická skupina vyznačuje nižším stupněm organizovanosti a představuje kvalifikovaný případ spolupachatelství, při němž nemusí být trestná činnost páčána pouze pachateli, ale rovněž i za pomoci velkého počtu účastníků. Navíc nám zde zákonodárce ponechal příliš velký prostor pro uvážení v případě neurčitého právního pojmu „trvalejší charakter“. Bude tedy velmi záležet na procesním postupu obhajoby z hlediska prokazování, že teroristická skupina nebyla vytvořena nahodile jen za účelem spáchaní bezprostředního trestného činu.⁹⁹

4.2.2. Účast na teroristické skupině

Základní skutková podstata trestného činu účasti na teroristické skupině definované v § 312a zní následovně: „*Kdo založí teroristickou skupinu nebo kdo*

⁹⁷ V § 129 TZ je organizovaná zločinecká skupina nyní definována jako „...*společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti*“.

⁹⁸ § 129a TZ.

⁹⁹ JELÍNEK, Jiří. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 23-28.

se činnosti teroristické skupiny účastní, bude potrestán odnětím svobody na tři až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.“ Z hlediska objektivní stránky trestného činu je tedy postihováno jak založení teroristické skupiny, tak i pouhá účast na činnosti teroristické skupiny, spočívající např. v poskytování služeb, opatření určitých věcí/záležitostí, právní poradenství a jakákoliv jiná (za jiných okolností povolená) činnost směřující k podpoře činnosti teroristické skupiny.¹⁰⁰ Pokud je trestný čin účasti na teroristické skupině spáchán pachatelem, jenž vystupuje jako vedoucí činitel nebo představitel teroristické skupiny, která naplňuje znaky organizované zločinecké skupiny, nebo pokud k této trestné činnosti dochází za stavu ohrožení státu či válečného stavu, jedná se o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹⁰¹

Až do přijetí této úpravy byla účast v teroristických organizacích a jejich vedení postihována dle ustanovení § 361 odst. 2 a 3 TZ upravujících organizovanou zločineckou činnost. Z rozhodnutí EU však vyvstala potřeba konkretizace těchto činů. Za zastřešující pojem lze tedy považovat organizovanou skupinu, jejíž podmnožinou je jak organizovaná zločinecká skupina, tak i teroristická skupina. Vztah dvou posledních jmenovaných činů je definován jako průnik těchto podmnožin, resp. teroristická skupina naplňující znaky organizované zločinecké skupiny. Došlo tedy k vyčlenění § 361 odst. 2 a 3 TZ do samostatného § 312a TZ.¹⁰²

4.2.3. Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

V ustanovení § 312b TZ je uvedeno, že „Kdo spáchá čin uvedený v § 312a, není trestný, učinil-li o teroristické skupině oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu teroristické skupiny, než je uveden v § 312a, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i nadřízenému.“

Po vzoru § 362 TZ, kde je zakotvena možnost zániku trestní odpovědnosti účinnou lítostí v případě trestných činů spáchaných členy organizované zločinecké skupiny, bylo zakotveno zvláštní ustanovení o účinné lítosti vztahující se pouze k výše uvedenému trestnému činu účasti na teroristické skupině. Stalo se

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2017. Praha: Leges, 2017. 976 s. Student. ISBN 978-80-7502-236-3. s. 806.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 455/2016 Dz.

tak především z toho důvodu, že více než zájem na samotném potrestání pachatelů veřejnost upřednostňuje zájem na předcházení a zabránění mnohdy velmi škodlivým následkům těchto činů, stejně jako možné nápravě následků již vzniklých.¹⁰³

4.2.4. Beztrestnost agenta

Podobně jako v případě účinné lítosti i zde došlo ke změně vzešlé z právní úpravy organizované zločinecké skupiny v § 363 TZ. Tato změna zakotvila nové speciální ustanovení týkající se beztrestnosti agenta v případě jeho participace na teroristické skupině za účelem odhalení její činnosti. Celé znění předmětného ustanovení zní následovně: „*Policista plní úkoly jako agent podle jiného právního předpisu (dále jen „agent“), který se účastní činnosti teroristické skupiny, není pro trestný čin účasti na teroristické skupině podle § 312a trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy teroristické skupiny, ve spojení s teroristickou skupinou nebo ve prospěch teroristické skupiny anebo jejímu spáchání předejít.*“¹⁰⁴

V rámci řádného plnění svých pracovních úkolů a povinností je účast agenta v samotné teroristické skupině často nezbytná a nevyhnutelná. Druhý odstavec na tuto skutečnost reaguje a obsahuje relativně dlouhý taxativní výčet všech trestných činů, které nejsou v případě spáchání agentem trestné.¹⁰⁵ Tato beztrestnost se nicméně neaplikuje na případy, kdy pachatel v pozici agenta dotyčnou teroristickou skupinu zosnuje či snad sám vede/řídí.¹⁰⁶

4.2.5. Financování terorismu

Předlohou nové právní úpravy v oblasti financování terorismu se stalo ustanovení čl. 2 Mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu¹⁰⁷ spolu s doporučeními výboru FATF. Stejně jako u předchozích protiteroristických legislativních opatření i zde došlo za účelem předcházení a zamezení financování terorismu k vytvoření samostatné skutkové podstaty. Potírání a eliminace tohoto druhu podpory spočívající v poskytování finančních prostředků teroristickým organizacím hraje v boji proti mezinárodnímu terorismu velice významnou roli.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ § 312c odst. 1 TZ.

¹⁰⁵ Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 455/2016 Dz.

¹⁰⁶ Srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Teixeira de Castro c. Portugalsko ze dne 9. 6. 1998.

¹⁰⁷ Srov. čl. 2 18/2006 Sb. m. s.

Trestněprávní odpovědnost za trestný čin financování terorismu nastává v následujícím případě: „*Kdo sám nebo prostřednictvím jiného finančně nebo materiálně podporuje teroristickou skupinu, jejího členu, teroristu nebo spáchání teroristického trestného činu, trestného činu podpory a propagace terorismu (§ 312e) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f) anebo shromažďuje finanční prostředky nebo jiné věci v úmyslu, aby jich bylo takto užito, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.*“¹⁰⁸

Skutková podstata trestného činu financování terorismu představuje další ze zvláštních forem trestné součinnosti, která v podstatě odpovídá pomoci k trestnému činu.¹⁰⁹ Nicméně díky zakotvení tohoto speciálního ustanovení bude mít před obecnou úpravou účastenství definovanou v § 24 odst. 1 písm. c) TZ aplikační přednost.¹¹⁰

Zmíněnou finanční podporu je nutno chápat nejen jako podporu finanční, ale rovněž i materiální (lze sem tedy zařadit poskytování nejrůznějších substitutů jako strava, ubytování, zbraně apod.). Dále je zde nezbytné upozornit na skutečnost, že ke vzniku trestní odpovědnosti za trestný čin financování terorismu není nutné, aby došlo k samotnému spáchání, pokusu či přípravě teroristického trestného činu ze strany finančně podporované teroristické organizace/skupiny. Nezbytnou podmínkou však je prokázání spojení či existence určitých vazeb mezi pachatelem financování terorismu a onou podporovanou teroristickou skupinou, jejím členem, teroristou nebo teroristickým trestným činem, přičemž zde z hlediska subjektivní stránky pachatele postačí úmysl nepřímý.¹¹¹

4.2.6. Podpora a propagace terorismu

Ustanovení § 312e TZ obsahuje hned tři základní skutkové podstaty, které představují výčet těch nejčastějších projevů podpory a propagace terorismu, jež jsou tímto ustanovením postihována. Pouze odstavec 4 obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu, která představuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹¹²

¹⁰⁸ § 312d odst. 1 TZ.

¹⁰⁹ § 24 odst. 1 písm. c) TZ.

¹¹⁰ Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 455/2016 Dz.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2017. Praha: Leges, 2017. 976 s. Student. ISBN 978-80-7502-236-3. s. 807-809.

První odstavec § 312e TZ postihuje toho, „*Kdo veřejně podněcuje ke spáchání teroristického trestného činu, nebo kdo veřejně schvaluje spáchaný teroristický trestný čin nebo pro něj veřejně vychvaluje jeho pachatele...*“, přičemž za spáchání tohoto zvlášť závažného zločinu připadá trest odnětí svobody na dvě léta až deset let.¹¹³ Oproti obecné úpravě podněcování k trestnému činu definované v § 364 TZ je zde nezbytné, aby pachatel trestného činu podpory a propagace terorismu podněcoval ke spáchání, schvaloval spáchaní, anebo vychvaloval spáchaní pouze některého z teroristických trestných činů. Podněcování je přitom chápáno jako jakýkoli projev způsobilý vyvolat či vzbudit v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin. Forma projevu (ústní/písemná), způsob provedení nebo skutečnost, že k vyvolání zamýšleného rozhodnutí u jiné osoby nakonec vůbec nedošlo, je pro vyvození trestní odpovědnosti pachatele irelevantní.¹¹⁴

Dle druhého odstavce předmětného ustanovení „*bude potrestán,*

- a) *kdo ke spáchání teroristického trestného činu nebo trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312a) zjedná jiného,*
- b) *kdo jinému poskytne informace nebo výcvik týkající se výroby nebo používání výbušnin, zbraní, nebezpečných látek anebo jiných obdobných metod nebo technik pro účely spáchání teroristického trestného činu,*
- c) *kdo získá informace nebo si osvojí dovednosti týkající se výroby nebo používání výbušnin, zbraní, nebezpečných látek anebo jiných obdobných metod nebo technik za účelem spáchání teroristického trestného činu, nebo*
- d) *kdo sám nebo prostřednictvím jiného za spáchání teroristického trestného činu poskytne nebo slíbí odměnu nebo odškodnění jinému nebo pro jiného anebo na takovou odměnu nebo odškodnění pořádá sbírku.*“

Pachatelé výše jmenovaných trestných činů budou potrestáni odnětím svobody na tři léta až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.¹¹⁵

Třetí odstavec, a zároveň třetí základní skutková podstata, je reakcí na aktuální problém mezinárodního terorismu, který těží z výhod Schengenského prostoru, resp. volného pohybu osob, a který spočívá v neustále se zvyšujícím

¹¹³ § 312e odst. 1 TZ.

¹¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2017. Praha: Leges, 2017. 976 s. Student. ISBN 978-80-7502-236-3. s. 807-809.

¹¹⁵ § 312e odst. 2 TZ.

počtu zahraničních následovníků radikálního extrémismu odhodlaných cestovat za ozbrojenými konflikty do zahraničí s cílem podpořit teroristické aktivity.¹¹⁶ Tyto osoby si vysloužily označení „zahraniční bojovníci“ („Foreign Terrorist Fighters“), kteří po absolvování teroristických výcviků a případném návratu do své země představují velmi závažnou bezpečnostní hrozbu. Cílem tohoto odstavce je tedy možnost trestního postihu migrujících bojovníků a zabránění v jejich ambici účastnit se teroristických aktivit v zahraničí.¹¹⁷

V nedávné době přijatá novela TZ č. 287/2018 Sb., která výrazně změnila obsahové znění trestného činu teroristického útoku, měla rovněž velice významný vliv na zjednodušení celého odstavce 3 § 312e TZ. Nyní se tedy při stanovení druhu a výše trestu bude postupovat obdobně dle § 312e odst. 2 TZ, přičemž takto „*bude potrestán,*

a) *kdo cestuje do jiného státu nebo do České republiky za účelem spáchání teroristického trestného činu, trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312a), vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f) nebo trestného činu uvedeného v odstavci 2 písm. b) nebo c), nebo*

b) *kdo pro jiného takové cestování organizuje, jiného k němu navádí anebo jinému umožní nebo usnadní takto cestovat.*“¹¹⁸

Veřejného podněcování ke spáchání teroristického trestného činu, stejně jako poskytnutí informací, výcviku, zbraní atd., se lze dopustit rovněž filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. Jelikož mají tyto formy podpory a propagace terorismu dalekosáhlejší dopady, jsou trestány přísněji (odnětím svobody na 5-15 let, popř. vedle tohoto trestu též propadnutím majetku). Obdobně se postupuje v případě spáchání těchto trestných činů jako člen organizované skupiny, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu apod.¹¹⁹

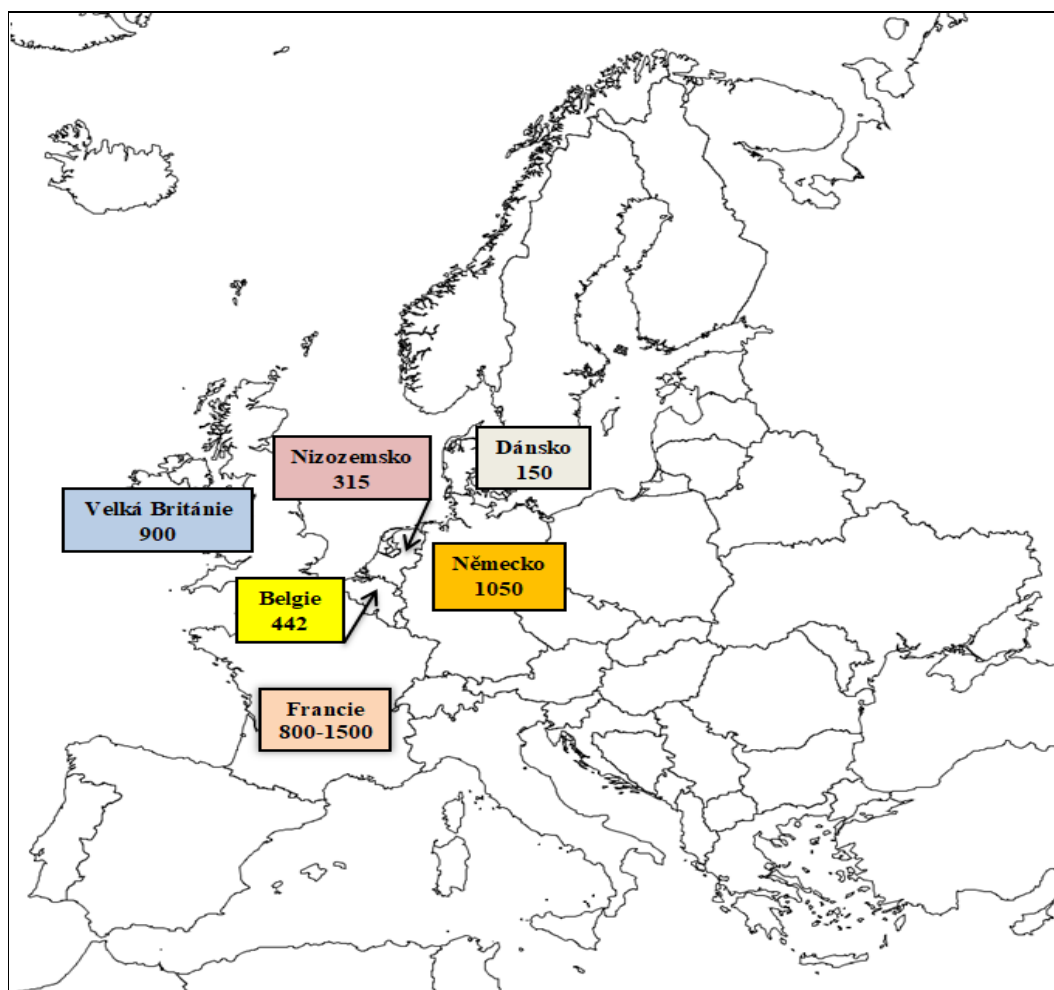
¹¹⁶ K tomu blíže srov. BÍLKOVÁ, Veronika. *Zahraniční terorističtí bojovníci a česká právní úprava*. Trestněprávní revue. 2019, č. 2, s. 40-47.

¹¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2017. Praha: Leges, 2017. 976 s. Student. ISBN 978-80-7502-236-3. s. 807-809.

¹¹⁸ § 312e odst. 3 TZ.

¹¹⁹ K tomu blíže srov. § 312e odst. 4 TZ.

Obrázek 1: Evropští bojovníci v řadách Islámského státu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat agentury Reuters prezentovaných Českou televizí.¹²⁰

4.2.7. Vyhrožování teroristickým trestným činem

I zde se jedná o případ vytvoření zvláštní skutkové podstaty k trestnému činu nebezpečného vyhrožování dle § 353 TZ a jako taková bude mít vůči obecné úpravě aplikační přednost. Skutková podstata trestného činu vyhrožování teroristickým trestným činem zní: „Kdo vyhrožuje spácháním teroristického trestného činu, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.“¹²¹

Před přijetím této novely bylo možné stíhat pouze vyhrožování teroristickým útokem. Nyní se tento okruh rozšířil na všechny teroristické trestné činy definované v § 129a odst. 1 TZ, tzn. vlastizrady, jež byla spáchána formou teroristického útoku nebo teroru (§ 309 TZ), trestný čin teroristického útoku

¹²⁰ Česká televize [online]. 2019. [cit. 19. 2. 2019] *Osudy radikálních bojovníků*. Dostupné z WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100219/video/676595>

¹²¹ § 312f odst. 1 TZ.

(§ 311 TZ) nebo trestný čin teroru (§ 312 TZ). Vyhrůžováním je zde myšlena hrozba jakýmkoli z teroristických trestných činů. Pokud jsou takové výhrůžky myšleny vážně, pro trestní odpovědnost za takové jednání není podmínkou, na rozdíl od obecné úpravy nebezpečného vyhrůžování v § 353 TZ, aby tato výhrůžka vzbuzovala v druhém důvodnou obavu z toho, že bude skutečně naplněna. Postih takového jednání je tedy nastaven celkem přísně, čemuž však odpovídá i široká sazba trestu odnětí svobody, která vytváří prostor pro uvážení soudu při stanovení míry závažnosti u konkrétních případů.¹²²

4.3. Řízení ve věci teroristických trestných činů

Protože se trestné činy terorismu řadí mezi typově nejzávažnější a pro společnost nejnebezpečnější jednání, podléhají přísnějšímu režimu i v rámci samotného trestního řízení. Tomu odpovídají i vysoce nastavené tresty za jejich spáchání. Dozor nad zachováním zákonnosti v průběhu přípravného řízení o úmyslných trestných činech terorismu proto náleží vrchnímu státnímu zástupci.¹²³

V řízení před soudem je pro projednávání těchto skutků věcně příslušný krajský soud, který „...koná v prvním stupni řízení o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let, nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest. O trestných činech...d) účasti na teroristické skupině, financování terorismu, podpory a propagace terorismu, vyhrožování teroristickým trestným činem, ...koná v prvním stupni řízení krajský soud i tehdy, je-li dolní hranice trestu odnětí svobody nižší.“¹²⁴

O závažnosti těchto činů rovněž vypovídá nemožnost nahrazení vazby peněžitou zárukou¹²⁵, nebo například zvláštní postup při informování dotčené osoby, vůči níž byl vydán předsedou senátu (a v přípravném řízení státním zástupcem) příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.¹²⁶

¹²² Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 455/2016 Dz.

¹²³ § 15 odst. 1 písm. i), j) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ze dne 7. ledna 1994 o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli.

¹²⁴ § 17 odst. 1 písm. d) TR.

¹²⁵ § 73a odst. 1 TR.

¹²⁶ § 88 a násl. TR.

5 Komparace trestněprávní úpravy terorismu

Podobně jako ČR, tak i ostatní státy EU (a potažmo i zbytku světa) byly nuceny reagovat na nastalou změnu bezpečnostní situace po 11. září 2001, a to především formou vytváření nové (přísnější) politiky boje proti terorismu a přijímáním nových protiteroristických legislativ.¹²⁷ Stinnou stránkou těchto zpřísnujících opatření je, že v důsledku razantního rozšiřování pravomocí vnitrostátních orgánů za účelem odhalování a potírání teroristických činů dochází k upozadění (a bohužel mnohdy i k porušování) lidských práv, základních svobod a dalších stěžejních principů, na kterých jsou moderní demokratické státy založeny.¹²⁸ Klíčovým aspektem odrážejícím tuto negativní skutečnost je mnohdy právní kultura, ze které právní řády jednotlivých států vycházejí. Lze tedy vysledovat významný rozdíl v podobě legislativních změn souvisejících s terorismem napříč státy, které jsou založeny na anglosaském, nebo naopak na kontinentálním právním systému.¹²⁹

V anglosaských zemích (USA, Velká Británie, Austrálie) je typickým jevem přijímání velmi přísných protiteroristických opatření, která umožňují obcházení standardních postupů v rámci trestního řízení. Již zmiňovaný USA Patriot Act například umožňoval, aby policisté či agenti FBI mohli provádět domovní prohlídky bez vědomí vlastníků nemovitostí, kontrolovat kohokoli (bez ohledu na to, zda je podezřelým či nikoli) prostřednictvím tajně nainstalovaných odposlechů či formou kontrolování e-mailů, bankovních či zdravotních záznamů apod. Argumentem pro tyto nekompromisní přístupy a vyšetřovací metody může být rovněž skutečnost, že v průběhu trestního řízení je v anglosaských zemích uplatňována zásada *presumpce viny*.¹³⁰

Z důvodu nejednotného vnímání terorismu a boje proti němu ze strany jednotlivých zemí Evropy, a aby vzhledem k této skutečnosti nedocházelo k diametrálně odlišnému přijímání legislativních úprav ve vnitrostátních právních rádech, se na půdě EU projevila snaha o koordinaci justiční spolupráce a právních předpisů v této oblasti. Stalo se tak přijetím hned několika zásadních unijních

¹²⁷ Vedle již zmiňovaného USA Patriot Act (přijátého ve Spojených státech) byly dále přijaty např.: Velká Británie: Anti- Terrorism Crime and Security Act (2001), Prevention of Terrorism Act (2005), Terrorism Act (2006); Austrálie: Anti- Terrorism Act (2005); Kanada: Anti- Terrorism Act (2001); Indie: Prevention of Terrorism Act (2002) atd.

¹²⁸ K tomu blíže srov. rozsudek ESLP ve věci Gäfgen proti Německu ze dne 30. 6. 2008.

¹²⁹ ŠIMOVČEK, Ivan; JALČ, Adrián. *K některým trestněprávním otázkám v kontexte všeobecného boje proti terorismu*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 42 a násl.

¹³⁰ Tamtéž.

předpisů, které předurčily podobu přijímaných protiteroristických novel v členských státech EU. Dne 15. března 2017 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 o boji proti terorismu, kterou bylo nahrazeno rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a změněno rozhodnutí Rady 2005/671/SVV. Na mezinárodní úrovni byla za účelem sjednocení trestných činů a sankcí v oblasti financování a podpory terorismu přijata Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (sdělení č. 18/2006 Sb. m. s.), Úmluva Rady Evropy o prevenci terorismu a Dodatkový protokol k této Úmluvě a v neposlední řadě Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů a o financování terorismu (ETS 198 – podepsána Evropskou unií, ale doposud neratifikována).¹³¹ Zmíněné dokumenty představovaly/představují stěžejní právní rámec pro přijímání případných legislativních změn v oblasti terorismu.

5.1. Právní úprava terorismu ve Slovenské republice

Historické kořeny, jež mají ČR a Slovenská republika společné, mají do jisté míry za následek i podobnost právní úpravy trestního práva, především do okamžiku rozdělení obou zemí a vytvoření samostatných demokratických států. Na tomto místě je vhodné podotknout, že trestní legislativa obou států po dlouhou dobu obsahovala pouze trestný čin teroru, a to až do událostí z 11. září 2001, které odstartovaly postupné přijímání a vytváření dalších skutkových podstat vycházejících z této trestné činnosti.

5.1.1. Přijatá opatření před rekodifikací trestního práva

Rekodifikace trestního práva na Slovensku proběhla (oproti ČR) již v roce 2005. Právní úprava terorismu byla nicméně do starého STZ inkorporována ještě před touto velkou rekodifikací, konkrétně novelou č. 421/2002 Z. z., která zohlednila požadavky plynoucí z přijatých rámcových rozhodnutí orgánů EU¹³². Tato novela zakotvila jednak novou skutkovou podstatu trestného činu terorismu

¹³¹ Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018. [cit. 2. 3. 2019] *Trestněprávní úprava*. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/trestnepravni-uprava.aspx>

¹³² ČENTÉŠ, Jozef; BELEŠ, Andrej. *Vývoj právnej úpravy trestného činu terorizmu*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 51 a násl.

v § 94, jednak skutkovou podstatu založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny v § 185a odst. 2 starého STZ.¹³³

Vzhľadom k odlišnému znění novelizované úpravy terorizmu, ktoré nekorrespondovalo s rámcovými rozhodnutiami rozširujúcej trestní odpovědnost i na neoprávnenou výrobu, získání, přepravování a další podobné nakládání s výbušninami, jadernými, biologickými či chemickými zbraněmi, byla skutková podstata terorizmu záhy opět novelizována zákonem č. 403/2004 Z. z. Po zmíněné novele zněla tedy následovně: „*Kto v úmysle vážne zastrašiť obyvateľstvo, vážne destabilizovať alebo zničiť ústavné, politické, hospodárske alebo spoločenské usporiadanie krajiny alebo medzinárodnej organizácie, alebo donútiť vládu krajiny alebo medzinárodnú organizáciu, aby niečo konala alebo sa zdržala konania, hrozí spáchaním alebo spácha úmyselne obzvlášť závažný trestný čin (§ 41 ods. 2) ohrozujúci život, zdravie ľudí, ich osobnú slobodu alebo majetok alebo neoprávnene vyrobí, získa, vlastní, drží, prepravuje, dodáva alebo inak používa výbušné, jadrové, biologické alebo chemické zbrane, alebo uskutočňuje nedovolený výskum a vývoj takých zbraní alebo zbraní zakázaných zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, potresce sa odňatím slobody na dvanásť rokov až pätnásť rokov alebo výnimočným trestom a prepadnutím majetku.*“¹³⁴ Pro budoucí legislativní vývoj tohoto ustanovení je na místě poznamenat, že pojmem „obzvlášť závažný trestný čin“ se ve slovenském trestním právu rozumí taxativní výčet trestných činů uvedených v § 62 starého STZ a ty úmyslné trestné činy, za které starý STZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let.¹³⁵

Porovná-li se výše uvedené znění s českou právní úpravou terorismu v letech 2002-2004, lze dospět k závěru, že zatímco zákonodárce na Slovensku upravil skutkovou podstatu spíše široce a zakotvil ji jako „terorizmus“, v ČR došlo ke konkretizaci v podobě zakotvení „teroristického útoku“. Po obsahové stránce se však tyto dvě skutkové podstaty příliš neliší, českou právní úpravu však můžeme vzhledem k její délce označit za podrobnější. Co se týče trestní sankce, dle § 29 starého STZ se „výnimočným trestom“ rozumí trest odnětí svobody ve výměře 15 až 25 let anebo trest odnětí svobody na doživotí. Oproti tomu trestný

¹³³ V § 89 odst. 28 starého STZ byla teroristická skupina definována následovně: „*Teroristickou skupinou sa rozumie na určitý čas vytvorené zoskupenie najmenej troch osôb na účely páchania trestného činu teroru alebo terorizmu.*“

¹³⁴ § 94 odst. 1 starého STZ.

¹³⁵ § 41 odst. 2 starého STZ.

čin teroristického útoku sankcionoval v té době toto jednání odnětím svobody v trvání 5 až 15 let, popřípadě propadnutím majetku vedle tohoto trestu. Z uvedeného je zřejmé, že právní úprava ČR byla v porovnání se slovenskou o poznání mírnější.¹³⁶

5.1.2. Rekodifikace trestního práva a s tím související změny v oblasti terorismu

Nový STZ nabyt účinnosti 1. 1. 2006, s čímž přišly i určité koncepční změny v již přijatých ustanoveních upravujících terorismus. Předně došlo k dalšímu zpřísnění trestní sazby u trestného činu terorismu, a sice z původních 15 až 25 let odnětí svobody na 20 až 25 let, popř. trest odnětí svobody na doživotí. Druhou zásadní změnou bylo rozšíření okruhu potenciálních trestných činů terorismu spočívající ve změně terminologie. Nově se nepostihovaly pouze obzvláště závažné trestné činy, ale jakékoli zločiny, tedy trestné činy, při kterých horní hranice trestní sazby převyšuje 5 let.¹³⁷ Zajímavý je zde také přesun skutkové podstaty terorismu z hlediska právem chráněného objektu, a to z trestných činů proti republice do části upravující trestné činy proti míru, lidskosti a válečných trestných činů. Skutková podstata teroru však zůstala na svém původním místě (tedy mezi trestnými činy proti republice). Oddělení těchto dvou blízké souvisejících trestných činů zákonodárcem je tak poněkud nelogické a nesystematické.

Na základě přijetí několika zásadních dohod na mezinárodní úrovni (Dohoda Rady Evropy o předcházení terorismu, Mezinárodní dohoda OSN o potlačování činů jaderného terorismu, Mezinárodní dohoda o potlačování financování terorismu) došlo ve slovenské trestněprávní úpravě terorismu k řadě dalších obsahových i koncepčních změn reflektujících a naplňujících tyto mezinárodněprávní závazky. Stalo se tak novelou č. 576/2009 Z. z., která (i) podstatně rozšířila stávající znění skutkové podstaty terorismu (např. o trestnost náboru či výcviku za účelem terorismu, poskytnutí návodu při výrobě/použití výbušnin, financování terorismu atd.), (ii) realizovala požadavek na kriminalizaci některých forem trestné součinnosti (spolupachatelství, účastenství) a (iii) povýšila vývojová stádia (přípravy a pokusu) na dokonané

¹³⁶ K tomu blíže srov. § 95 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném v letech 2002-2004.

¹³⁷ ČENTÉŠ, Jozef; BELEŠ, Andrej. *Vývoj právnej úpravy trestného činu terorizmu*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 56 a násl.

trestné činy.¹³⁸ Z uvedených změn tak jasně vyplývá zákonodárcův důraz na vyjádření společenské závažnosti teroristické trestné činnosti a tomu odpovídající systém ukládání případných trestních sankcí.

5.1.3. Přijetí protiteroristické právní úpravy

Jak bylo již podrobně rozebráno v kapitole 4.2 této práce, k přijetí nové protiteroristické legislativy došlo v ČR až v roce 2016 (s účinností od roku 2017). Na tomto místě je vhodné podotknout, že ačkoliv se může zdát přijetí tohoto opatření jako včasné, v sousedním Slovensku byla podobná změna stávající právní úpravy přijata již o rok a půl dříve. Tato novelizace byla provedena zákonem č. 444/2015 Z. z., jenž představoval soubor změn a doplňků STZ a celkem 15 dalších zákonů (od počátku byl představován jako tzv. „protiteroristický balíček“). Změna dosavadní právní úpravy v podobě zmíněné novely byla doprovázena bouřlivou diskuzí. I přes uplatnění práva veta a předložení mnoha výhrad ze strany prezidenta republiky byl však protiteroristický balíček parlamentem přijat 21. 12. 2015 (s účinností od 1. 1. 2016). Cílem této úpravy bylo především zvýšení efektivity boje proti terorismu díky rozšíření pravomocí v oblasti získávání informací a využívání opatření preventivní povahy.¹³⁹

Pominou-li se prozatím změny v souvisejících zákonech, tak mezi klíčové změny STZ, jež přijatý protiteroristický balíček přinesl, patří vytvoření nového ustanovení § 140b STZ. Nese název „Trestné činy terorizmu“, díky němuž došlo k jasnému pojmovému vymezení teroristických trestných činů, a sice:

- (i) trestný čin založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297,¹⁴⁰
- (ii) trestný čin terorizmu a niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419,
- (iii) zločin spáchaný členom teroristickej skupiny, a
- (iv) zločin spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. e).¹⁴¹

¹³⁸ ČENTÉŠ, Jozef; BELEŠ, Andrej. *Vývoj právnej úpravy trestného činu terorizmu*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 56 a násl.

¹³⁹ IVOR, Jaroslav. *Protiteroristický balíček v slovenskom trestnom práve*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 66 a násl.

¹⁴⁰ Nově se u tohoto trestného činu zpřísnila spodní hranice trestu odnětí svobody z 8 na 10 let.

¹⁴¹ Čl. 1 bod 1 zákona č. 444/2015 Z. z.

V případě niektorých foriem účasti na terorizme se jedná o následující trestné činy:

- (i) Účast' na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny na území iného štátu (§ 419a STZ),
- (ii) Niektoré formy účasti na terorizme (§ 419b STZ),
- (iii) Financovanie terorizmu (§ 419c STZ), a
- (iv) Cestovanie na účel terorizmu (§ 419d STZ).

Z hľadiska pojmového vymezení lze shledat určitou podobnost mezi první a čtvrtou skutkovou podstatou. Ačkoli se obě určitým způsobem dotýkají problematiky tzv. zahraničních bojovníků, tak trestný čin účasti na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny na území iného štátu lze spáchat pouze v době války, zatímco cestovanie na účel terorizmu kdykoli.

V případě obměny slovenského Trestného poriadku je vhodné poukázat na institut zajištění, resp. omezení osobní svobody u osob podezřelých z terorismu, a to v době před formálním vznesením obvinění. U trestných činů terorizmu byla tato lhůta prodloužena ze 48 hodin na 96 hodin.¹⁴² Z hľadiska její maximálně přípustné doby se jedná o velice diskutovanou otázku plnou rozporuplných názorů napříč mnoha státy EU i třetího světa.¹⁴³ Pro osoby již obviněné z terorismu disponuje slovenský Trestný poriadok zvláštním institutem, kdy vedle útěkové, koluzní a předstižné vazby (které má s českým TZ totožné) zná navíc tzv. vazbu teroristickou. Podstatou tohoto vazebního důvodu je skutečnost, že je osoba trestně stíhána pro některý z trestných činů terorizmu a zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo trestní stíhání zahájeno, byl spáchan právě obviněným.¹⁴⁴

5.1.4. Zhodnocení slovenské trestněprávní úpravy terorismu

V případě výše popsané slovenské právní úpravy terorismu jsme svědky toho, že naléhání a nátlaky (jež jsou na jednotlivé členské státy ze strany mezinárodních organizací a EU vyvíjeny) na urychlené přijímání nových legislativních opatření, a tím dodržování mezinárodněprávních závazků, nevede vždy ke zpřehlednění dotčené právní úpravy. Zatímco slovenský zákonodárce

¹⁴² § 85 odst. 4 zákona č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok.

¹⁴³ K tomu blíže IVOR, Jaroslav; MALÍKOVÁ, Eva Viktória. *Obmedzenie osobnej slobody osoby podozrivej z terorizmu ako súčasť protiteroristickej legislatívy vybraných štátov*. In: IVOR, Jaroslav, ed. *Spoločnosť proti terorizmu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 469 s. Slovenské zborníky. ISBN 978-80-7380-546-3. s 273 a násl.

¹⁴⁴ § 71 odst. 2 zákona č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok.

zvolil implementaci všech požadavků plynoucích z postupně přijímaných rámcových rozhodnutí EU do jedné základní skutkové podstaty, výsledkem českého legislativního procesu bylo vytvoření strukturovanější formy. Zprvu chaotická koncepce však byla s postupným přijímáním novelizujících ustanovení více diferencována a ustálena do přehlednější podoby.¹⁴⁵

Daleko palčivějším problémem slovenské úpravy jsou nepřiměřeně vysoké sazby trestu odnětí svobody, které se v porovnání s ostatními státy EU pohybují mezi těmi nejpřísnějšími. Při spáchání teroristického útoku v ČR se sazba trestu odnětí svobody pohybuje v rozmezí 3 až 12 let, resp. 5 až 15 let, vezmou-li se v potaz obě základní skutkové podstaty. Na Slovensku je však v případě spáchání stejného skutku škála 20 až 25 let trestu odnětí svobody, což lze z pohledu represe považovat za razantní rozdíl. Takto vysoce nastavené tresty mohou při stanovení závažnosti skutku působit paralyticky a výrazně ztěžovat situaci soudců při utváření právních úsudků.¹⁴⁶

Současnou podobu terorismu v českém TZ lze tedy považovat za poněkud přehlednější, neboť specifikuje a třídí jednotlivé skutkové podstaty teroristických trestných činů do logické struktury a v rámci objektu ochrany jsou v TZ koncipovány pospolu. Trestněprávní institut zvláštní teroristické vazby lze shledat za nadbytečný, protože vzhledem k závažnosti trestných činů terorismu bude téměř vždy možné uvažovat o uvalení vazby na základě některých z již existujících vazebních důvodů (tj. zamezení útěku, koluze nebo opakování trestné činnosti). Naproti tomu systém trestních sankcí je, na rozdíl od slovenského, více flexibilní, čímž vytváří lepší prostor pro uvážení soudu při stanovení druhu a výměry trestu.

5.2. Právní úprava terorismu ve Spolkové republice Německo

Základním právním předpisem obsahujícím trestněprávní postih teroristických činů je trestní zákoník Spolkové republiky Německo (SGB). Zajímavou odlišnost lze spatřit hned v samotném umístění skutkových podstat terorismu z pohledu objektu trestněprávní ochrany. V SGB jsou umístěny pod oddílem sedmým upravujícím trestné činy proti veřejnému pořádku. Uvážíme-li závažnost těchto činů, lze dospět k závěru, že by měly být situovány spíše pod

¹⁴⁵ ČENTĚŠ, Jozef; BELEŠ, Andrej. *Krátká komparácia slovenskej a českej právnej úpravy*. In: JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1. s. 56 a násl.

¹⁴⁶ Tamtéž.

oddílem prvním, který upravuje trestné činy spočívající ve zrazení míru, velezrady a ohrožení demokratického právního státu. Zde jsou koncipovány především obecné skutkové podstaty - přípravy těžkého stát ohrožujícího násilného činu, nebo navázání kontaktů za účelem spáchání těžkého násilného činu ohrožujícího stát - jež se k terorismu rovněž neodmyslitelně vztahují.¹⁴⁷

Nelze rovněž opominout výrazný rozdíl v koncepci a specifikaci jednotlivých protiprávních jednání. Zatímco v TZ či STZ lze nalézt hned několik skutkových podstat, které se k terorismu vztahují, v SGB se veškerá jednání související s terorismem nachází pouze ve dvou základních a stěžejních skutkových podstatách:

- (i) trestný čin vytváření teroristických společení; a
- (ii) kriminální a teroristická společená v cizině; rozšířené propadnutí a zabránění.

5.2.1. Trestný čin vytváření teroristických společení

Protože veškerá jednání založená na teroristických aktivitách jsou v SGB vtěsnána do pouhých dvou skutkových podstat, je zde velice patrná určitá nepřehlednost dané právní úpravy. Trestný čin vytváření teroristických společení je v rámci SGB situován v § 129a. Zahrnuje jak postih zakládání teroristických společení, tak zároveň jejich vedení, účastenství, propagaci a podporu, nebo např. postup soudů při stanovení druhu a výše trestu za jejich spáchání. Předmětné ustanovení je rozčleněno celkem do devíti odstavců, z nichž první dva představují základní skutkové podstaty.¹⁴⁸

První odstavec dopadá na situace, kdy teroristické společení bylo vytvořeno za účelem páchaní velmi závažné trestné činnosti namířené především proti životu a zdraví (konkrétně vraždy, zabití, genocidy, zločinů proti lidskosti, válečných zločinů, anebo činů namířené proti osobní svobodě). Tato jednání jsou postihována odnětím svobody v trvání jednoho až deseti let.¹⁴⁹ Druhý odstavec pak pokrývá zbylé objekty ochrany, kterými jsou např. drážní, lodní či letecký provoz, životní prostředí, nebo např. majetek. Rovněž upravuje trestné činy spáchané v rámci těchto vytvořených teroristických společení za využití výbušnin, jaderné energie, chemických zbraní, ale i např. dítěte jakožto trestně neodpovědného subjektu. Všechna tato protiprávní jednání vedou „*k zastrašení obyvatelstva závažným způsobem, k protiprávnímu donucení úřadu nebo*

¹⁴⁷ Srov. § 89a, 89b SGB.

¹⁴⁸ § 129a SGB.

¹⁴⁹ § 129a odst. 1 SGB.

*mezinárodní organizace za užití násilí nebo hrozby násilím nebo k odstranění politické, ústavně-právní, hospodářské nebo sociální základní struktury státu nebo nějaké mezinárodní organizace nebo ke způsobení jim vážné újmy, a způsobem jejich spáchání nebo jejich účinky může značnou měrou poškodit stát nebo mezinárodní organizaci“.*¹⁵⁰

Třetí a další odstavce jen blíže konkretizují některé další formy teroristické trestné činnosti jako vyhrožování, podporu, nábor nových členů, popř. samotné vedení takových skupin. Za tyto skutky připadají samozřejmě i přísnější tresty, a to v rozmezí šesti měsíců až pěti let odnětí svobody (u vedení teroristických skupin je horní hranice nastavena až na deset let). Široká škála těchto trestních sazeb vytváří prostor pro případné zmírnění trestu ze strany soudu v závislosti na samotné závažnosti činu, jeho významu z hlediska činnosti celé skupiny, snahy zabránit v dokonání trestného činu a v neposlední řadě i chování pachatele a jeho spolupráce po jeho spáchání. Kromě odnětí svobody může být v těch nejméně závažných případech nařízen pouze výchovný dohled.¹⁵¹

5.2.2. Trestný čin kriminální a teroristická spolčení v cizině; rozšířené propadnutí a zabránění

Druhá skutková podstata upravující činy terorismu reaguje na již zmíněný velice aktuální problém, jenž spočívá v ambici osob, které sympatizují s radikálními idejemi teroristů, participovat na jejich protiprávních aktivitách, přičemž neváhají obětovat tisíce kilometrů cesty za tímto cílem, podstoupit výcvik, a nakonec se stát členy těchto teroristických buněk. Protože je velice pravděpodobné, že by po jejich případném návratu do rodné země představovali výraznou bezpečnostní hrozbu pro veřejnost i samotný stát, je pochopitelné, že se trestněprávní postih těchto činů zakomponoval i do německého SGB.

Ustanovení § 129b SGB tedy rozšiřuje působnost předcházejícího ustanovení (tj. § 129a SGB) i na činy teroristického spolčení spáchané v cizině, resp. mimo členské státy EU, pokud tyto byly provedeny v rámci územní platnosti SGB, nebo jestliže pachatel či oběť je Německé národnosti, popř. pokud se pachatel nachází na území Spolkové republiky Německo. V posledním z citovaných případů je pak navíc k zahájení trestního stíhání potřeba zvláštního zmocnění spolkového ministra spravedlnosti, který je oprávněn jej udělit pro

¹⁵⁰ § 129a odst. 2 SGB.

¹⁵¹ § 129a odst. 3 a násl. SGB.

jednotlivý případ, nebo i pro stíhání budoucích činů, které se vztahují na určitá spolčení. K udělení takového zmocnění je nezbytné zvážit, zda „úsilí spolčení jsou namířena proti základním hodnotám státoprávního pořádku, který dbá důstojnosti člověka nebo proti mírovému soužití národů a při zvážení všech okolností se jeví jako zavrženíhodná“.¹⁵²

5.2.3. Zhodnocení německé trestněprávní úpravy terorismu

Zařazení trestných činů terorismu pod oddíl chránící primárně veřejný pořádek se jeví jako nelogické a nesystematické. Ze vzájemného porovnání trestných činů terorismu v SGB s českou či slovenskou právní úpravou lze dospět k závěru, že zákonodárci jednotlivých zemí volí velice odlišný přístup v koncepci a obsahovém vymezení jednotlivých skutkových podstat. Každá země je založena na určité právní kultuře a legislativních tradicích, které se do podoby právních norem (a potažmo i celých právních předpisů) zákonitě promítají.

Ze studia německé trestněprávní úpravy terorismu lze konstatovat, že po obsahové stránce je ve své podstatě srovnatelná s úpravou českou, popř. slovenskou. Výjimku nicméně představuje neexistence skutkové podstaty financování terorismu. Zakotvena je pouze podpora v obecném smyslu, ať už je jakéhokoli charakteru. Spolková republika Německo není členem výboru Moneyval, pravděpodobně proto zde nebyl kladen důraz na zakotvení právě tohoto typu podpory jakožto samostatné skutkové podstaty.

Vyvstává otázka, zda je možné se s obecnou úpravou podpory, pod kterou lze případně financování terorismu subsumovat, spokojit. Německá právní úprava je v tomto logická, neboť financování je určitým typem podpory, přičemž široce nastavené rozmezí trestu odnětí svobody není na újmu důkladnému zhodnocení a posouzení závažnosti jednotlivých forem podpory, včetně financování. Česká/slovenská úprava je však svým přesným vymezením přehlednější a ve svém důsledku více ctí hmotněprávní zásadu „*nullum crimen sine lege stricta*“.¹⁵³

V tomto kontextu je na místě podotknout, že SGB samozřejmě obsahuje i jiná ustanovení vztahující se k teroristické aktivitě. V § 261 SGB je například obsažena skutková podstata trestného činu praní peněz a zastírání neoprávněně nabytých majetkových hodnot, které se vztahují rovněž na trestné činy terorismu dle § 129a a 129b SGB. V ČR je obdobná právní úprava zakotvena v zákoně

¹⁵² § 129b odst. 1 SGB.

¹⁵³ Zásada, podle které se zakazuje vytvářet nové skutkové podstaty trestných činů prostřednictvím analogie.

č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů. V porovnání se všemi zmíněnými trestnými činy terorismu je však nelze považovat za stěžejní opatření proti teroristickým aktivitám, ale spíše za vedlejší ustanovení dopadající na zbývající jednání teroristických skupin.

6 Evropské a mezinárodní systémy ochrany v boji proti terorismu

Důvodem pro zavádění účinnějších protiteroristických opatření nebyly pouze útoky z 11. září 2001. Evropským hybatelem událostí a impulzem pro přijímání zpřísnujících opatření orgány EU se stal především útok na redakci satirického časopisu Charlie Hebdo, ke kterému došlo 7. ledna 2015 v Paříži. V návaznosti na tyto a další jim podobné útoky došlo k přijímání stěžejních nařízení na evropské i mezinárodní úrovni sjednocujících právní úpravy jednotlivých členských států a zefektivňující boj proti terorismu.

Součástí této ofenzivní strategie mezinárodního společenství států nemůže být pouze dostačující právní úprava, jelikož k jejímu využití dochází zpravidla až *ex post*, ale rovněž prostředky jiného charakteru. Orgány a bezpečnostní složky bojující proti tomuto typu závažné trestné činnosti potřebují zároveň efektivní vyšetřovací nástroje a účinné operativně pátrací prostředky, které výraznou měrou umožní efektivně předcházet a zabraňovat v páchání trestných činů terorismu. Ani to ovšem není vše. Diferenciace jednotlivých vyšetřovacích opatření a právních úprav napříč jednotlivými státy si žádá aktivní spolupráci na evropské i mezinárodní úrovni.

Gradace ozbrojených konfliktů ve válkou zasažených státech a s tím související migrace osob, nebo neustálé oslabování vnějších hranic EU v důsledku odstraňování hraničních kontrol a jiných administrativních překážek. Tyto a jim podobné negativní dopady globalizace lze označit za klíčové faktory, které mají významný vliv na rostoucí sílu a organizovanost mezinárodního zločinu. Vzhledem k těmto skutečnostem je nezbytné, aby státy bojující proti těmto vlivům využívaly všech dostupných legálních prostředků k předcházení a potírání závažných forem trestné činnosti, které na zmíněných nedostatecích současného systému parazitují. Stěžejní roli v této mezinárodní justiční a policejní spolupráci tak hrají informace, stejně tak jako maximální využití všech dostupných informačních a technických prostředků, které umožňují jejich přenos a zajištění neustálé aktualizace.

6.1.1. EUROJUST

Eurojust, neboli Evropské jednotky pro soudní spolupráci EU, je orgán, který byl zřízen v roce 2002 rozhodnutím Rady 2002/187/SVV, ve znění rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008.¹⁵⁴ Hlavním úkolem Eurojustu je zajištění vyšší efektivity orgánů operujících na národní úrovni, které jsou pověřeny vyšetřováním závažných organizovaných trestných činů s mezinárodním přesahem. Zástupci jednotlivých zemí (především státní zástupci, soudci či policisté) jsou vysíláni do sídla Eurojustu, které se nachází v nizozemském městě Haag, aby zde koordinovali postupy orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování a stíhání nejzávažnějších forem kriminality. Za účelem této spolupráce jsou uskutečňovány pravidelné schůzky (přibližně 200 ročně), na kterých je vyřízeno zhruba 2000 případů.

Vedle poradenské a konzultační činnosti disponuje rovněž řadou významných pravomocí. Jako příklad lze uvést součinnost při žádostech o poskytnutí právní pomoci ze strany orgánů jednotlivých členských zemí, je oprávněn požádat členské státy o zahájení trestního stíhání pro určité protiprávní jednání, figuruje při aplikaci evropského zatýkacího rozkazu, uvolňuje část finančních prostředků na založení a fungování společných vyšetřovacích týmů apod.¹⁵⁵

6.1.2. EUROPOL

Europol, dříve známý jako Evropský policejní úřad, vznikl Rozhodnutím Rady 2009/371/SVV ze dne 6. 4. 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu a sídlí (stejně jako Eurojust) ve městě Haag.¹⁵⁶ V současné době (konkrétně od roku 2017) nicméně vystupuje jako agentura EU v oblasti prosazování práva. Účelem této agentury je pomoc a vzájemná podpora členských států EU v boji proti závažné mezinárodní organizované trestné činnosti (vedle terorismu sem lze zařadit především mezinárodní obchod s drogami a praní špinavých peněz, organizované podvody, padělání eurobankovek nebo převaděčství osob).¹⁵⁷

¹⁵⁴ Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. 2. 2002, kterým se zřizuje Eurojust s cílem posílit boj proti závažné trestní činnosti.

¹⁵⁵ EUROJUST (The European Union's Judicial Cooperation Unit) [online]. 2019. [cit. 9. 3. 2019] *About Eurojust*. Dostupné z WWW: <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/cs.aspx>

¹⁵⁶ Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV z 6. 4. 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu.

¹⁵⁷ EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *O Europolu*. Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/cs/about-europol>

Vzhledem k této skutečnosti vystupuje jako velice významný strategický partner již zmiňovaného Eurojustu.

Činnost Europolu spočívá primárně v pravidelném vyhodnocování hrozeb prostřednictvím rozsáhlých analýz trestné činnosti v EU. Na vytváření těchto dlouhodobých prognostik spolupracuje nejen rozsáhlá síť analytiků, ale i zástupci vnitrostátních orgánů činných v trestním řízení (zástupci policie, celních úřadů, úřadů pro přistěhovalce atd.). Součástí všech provedených analýz je samozřejmě i archivace a sdílení ve specializovaných systémech, které skrze sofistikované počítačové systémy umožňují bezpečnou výměnu informací napříč jednotlivými členskými státy EU.¹⁵⁸

6.1.3. INTERPOL

Mezinárodní organizace kriminální policie (International Criminal Police Organization) je mezivládní organizací zabezpečující policejní spolupráci a koordinaci vyšetřovacích činností při odhalování a prevenci všech forem závažné zločinecké činnosti. Kořeny této organizace sahají až do roku 1923, kdy vznikla jako Mezinárodní komise kriminální policie se sídlem ve Vídni. Dnes se jedná o největší policejní organizaci sdružující 194 států z celého světa a sídlí ve francouzském Lyonu.

Interpol poskytuje všem členským zemím řadu odborných znalostí a služeb. Výhodou při odhalování a pátrání po pachatelích trestných činů je přístup k 17 policejním databázím Interpolu, které obsahují údaje o trestných činech a zločincích, otisky prstů, seznamy odcizených pasů apod. V případě potřeby poskytuje vyšetřovací podporu, provádění forenzních analýz a další pomocné činnosti potřebné k lokalizaci pachatelů po celém světě.

Vedle všestranné pomoci v oblasti narušování teroristických aktivit se Interpol zaměřuje na identifikaci hrozeb plynoucích z trestné činnosti mezinárodních zločineckých sítí a zajištění bezpečnosti kyberprostoru. Neopomenutelnou výhodou lze spatřit v apolitickém postavení této organizace, díky čemuž dochází ke globální policejní spolupráci i mezi státy, které mezi sebou nemají fungující diplomatické vztahy.¹⁵⁹

¹⁵⁸ EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *O Europolu*. Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/cs/about-europol>

¹⁵⁹ INTERPOL (International Criminal Police Organization) [online] 2019. [cit. 10. 3. 2019] *What is Interpol?* Dostupné z WWW: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/What-is-INTERPOL>

6.1.4. FATF

Finanční akční výbor (Financial Action Task Force) je mezinárodní organizace fungující na mezivládní spolupráci, která má zásadní celosvětový vliv na podobu přijímaných standardů a opatření v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu (tzv. AML/CFT, neboli Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism). V roce 1990 došlo na půdě tohoto výboru k vydání tzv. Čtyřiceti doporučení v boji proti praní špinavých peněz. Ty pak byly v roce 2001 doplněny o devět Speciálních doporučení v boji proti financování terorismu. Po poslední revizi v roce 2012 tak vytváří nejuniverzálnější metodiku, která funguje jako mezinárodní doporučovaná norma pro přijímání nejrůznějších opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Cílem FATF je tedy především vytváření určité politiky tohoto boje a identifikace hrozeb v jednotlivých státech, díky čemuž chrání mezinárodní finanční systém před jakýmkoli zneužíváním. V současné době FATF sdružuje 36 členských jurisdikcí a 9 přidružených členských uskupení. ČR spolu s ostatními členskými státy EU není členem FATF, nýbrž spadá pod jedno z přidružených uskupení na regionální úrovni (v našem případě pod výbor MONEYVAL, který spadá pod působnost Rady Evropy).¹⁶⁰

6.1.5. MONEYVAL

Moneyval, jenž představuje zkratku pro Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu¹⁶¹, je institut založený v roce 1997 za účelem zavedení jednotného systému napříč členskými státy EU, jenž sjednotí metody boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Lze jej označit za kontrolní mechanismus Rady Evropy a (jak již bylo zmíněno výše) jednoho z přidružených členských uskupení organizace FATF, který monitoruje efektivitu systému boje proti tomuto druhu trestné činnosti.¹⁶²

Tento monitoring probíhá prostřednictvím analýz, které jsou prováděny certifikovanými experty v jednotlivých členských státech. ČR podstoupila již pět kol hodnocení (1. kolo 1998, 2. kolo 2001, 3. kolo 2005, 4. kolo 2010 a 5. kolo

¹⁶⁰ FATF [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Who we are*. Dostupné z WWW: <http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>

¹⁶¹ Oficiálním názvem Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism.

¹⁶² Nejvyšší státní zastupitelství ČR [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Moneval*. Dostupné z WWW: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/dali-organizace/moneyval>

proběhlo v roce 2018, přičemž hodnoticí zpráva o výsledku provedeného šetření byla zveřejněna 11. 2. 2019).¹⁶³ Z této zprávy vyplývá, že ČR nepatří mezi významná mezinárodní finanční centra, nicméně i zde různé formy hospodářské kriminality hrají klíčovou roli v destabilizaci státního systému. Mezi protiprávní jednání, která mohou představovat rizika související s praním špinavých peněz či financování terorismu, zařadil MONEYVAL: různé formy daňových trestných činů, korupce, machinace při zadávání veřejných zakázek či ilegální čerpání finančních prostředků z veřejných zdrojů. Financování terorismu bylo, na rozdíl od uvedených trestných činů, shledáno za jednání v ČR velice ojedinělým a celková úroveň rizika této trestné činnosti označena za „mírnou“.¹⁶⁴

6.1.6. Evropská justiční síť

Právním základem pro vznik této instituce (oficiálním názvem European Judicial Network) se stala Společná akce 98/428/SVV o vytvoření Evropské justiční sítě¹⁶⁵, která byla nahrazena Rozhodnutím Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti.¹⁶⁶ Jedná se o určitou platformu pro zdokonalování justiční spolupráce mezi členskými státy EU v trestních věcech, a to formou udržování a podpory neustálých kontaktů a styků na neformální úrovni mezi jednotlivými orgány činnými v trestním řízení. Jde opět především o nejzávažnější trestné činy, na jejichž potírání a případném stíhání má zájem nejen samotný stát, ale i EU jako celek.

Za tímto účelem jsou z každého státu nominovány kontaktní osoby, které jsou povinny v případě potřeby poskytovat aktuální údaje o pracovnících vnitrostátních justičních orgánů podílejících se na vyšetřování a stíhání těchto forem závažné trestné činnosti, nebo informovat jiné státy o fungování národního právního systému a s tím související podobou aktuální právní úpravy.¹⁶⁷

¹⁶³ JUSTICE.cz [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu (MONEYVAL)*. Dostupné z WWW: <https://www.justice.cz/web/msp/rada-evropy?clanek=o-vybor-expertu-pro-hodnoceni-opatreni-proti-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu-moneyval>

¹⁶⁴ K tomu blíže srov. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) *Czech Republic Fifth Round Mutual Evaluation Report*. Dostupné z WWW: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680925753>

¹⁶⁵ Společná akce ze dne 29. června 1998, přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské justiční sítě (98/428/SVV) - Úř. věst.č. L 191, 7. 7. 1998, s. 4.

¹⁶⁶ Rozhodnutí Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti - Úř. věst.: L 348, ze dne 24. 12. 2008, s. 130.

¹⁶⁷ Nejvyšší státní zastupitelství ČR [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Evropská justiční síť*. Dostupné z WWW: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/evropska-justini-si>

Závěr

Terorismus zůstává pojmem mnoha významů, negativních superlativů, ale i nezodpovězených otázek. Ani tisíce let historie nevedly k mezinárodnímu konsenzu nad jednoznačným vymezením jeho samotné definice. Stinnou stránkou této doposud nevyřešené „rovnice“ je navíc skutečnost, že neexistence všeobecně přijímané definice výrazně ztěžuje vedení ofenzivního boje proti těmto ilegálním aktivitám, a to jak vnitrostátního, tak především mezinárodního charakteru. Společným jmenovatelem všech možných teorií je nicméně fakt, že téměř v každé formě jeho provedení půjde o jednání, která jsou politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivována, jejichž cílem je vyvolat strach ve společnosti za užití násilí nebo jeho hrozby.

V současné době představuje největší bezpečnostní hrozbu pro demokracie celého světa, neboť právě útoky na stěžejní principy a zásady moderních právních států jsou klíčovým cílem páchaných teroristických činů. V krajním případě mohou tato jednání vést až k destabilizaci politických systémů, ekonomiky nebo mezinárodních vztahů. S postupným narůstáním teroristických útoků vyvstává potřeba neustálého zdokonalování protiteroristických opatření a koordinace veškerých činností na mezinárodní úrovni za účelem zvýšení jejich celkové efektivity. Mezi zmíněná opatření lze pochopitelně zahrnout i změny dosavadních trestněprávních úprav terorismu v rámci vnitrostátních právních řádů. Zpřísnování evropské (a potažmo i vnitrostátní) legislativy je všeobecným trendem, kterému se v roce 2016 nevyhnula ani ČR, a sice přijetím doposud nejzásadnější protiteroristické novely TZ.

Cílem této práce byla jednak deskripce terorismu z obecného hlediska i v historických souvislostech, ale především detailní analýza současné právní úpravy trestných činů terorismu v TZ s ohledem na změny, které přinesl zákon č. 455/2016 Sb. (protiteroristická novela TZ). Tuto analýzu jsem následně podrobil komparaci s trestněprávní úpravou terorismu ve Slovenské republice a Spolkové republice Německo. Z provedeného výzkumu protiteroristických ustanovení všech tří států jsem dospěl k závěru, že žádná ze zemí neobsahuje jednoduše konstruované skutkové podstaty trestných činů terorismu. Důvod je prostý. Na složitou otázku ne vždy existuje jednoduchá a elegantní odpověď, a protože je terorismus problematicky pochopitelným jevem, není jeho dokonalá a přehledně strukturovaná koncepce možná. Z obecného hlediska však právní

úpravu trestných činů terorismu v rámci právního řádu ČR (vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci) považuji za zcela adekvátní a dostatečnou.

V samotném závěru své práce jsem představil nejvýznamnější platformy mezinárodní justiční a policejní spolupráce, díky nimž dochází ke kooperaci a sjednocování postupů napříč jednotlivými státy bojujícími proti terorismu. Vzhledem ke skutečnosti, že terorismus představuje globální problém lidstva, je potřeba zapojení mezinárodního společenství států jako celku naprosto nezbytná.

Terorismus, stejně jako ostatní formy trestné činnosti, samozřejmě reaguje na veškeré změny ve společnosti, které s sebou proud času přináší. S rostoucím vlivem internetu a sociálních sítí bude zásadní bezpečnostní výzvu budoucnosti představovat získání kontroly nad tímto neviditelným kyberprostorem. S ohledem na tyto skutečnosti tak můžeme v budoucnu očekávat neustálé rozšiřování právní úpravy terorismu a přijímání dalších skutkových podstat, jež budou na tyto nově nastalé hrozby reagovat.

Své předem stanovené cíle jsem naplnil. S touto problematikou nepochybně souvisí velice významný přesah do lidskoprávní dimenze, kde panuje mnoho rozporuplných názorů ohledně negativních dopadů terorismu na lidská práva absolutní i relativní povahy. Zvolené téma je nicméně velmi široké a jeho detailní zpracování by daleko přesahovalo rozsah této práce.

Terorismus lze tedy označit za „rakovinu“ demokracie, která parazituje na všech výhodách i nedostatcích dnešní společnosti s cílem rozvrátit základní hodnoty západního světa. Lidstvo se tak musí ze svých chyb poučit a zapojit všechny síly k odvrácení této nebezpečné hrozby.

Seznam použitých zdrojů

Česká literatura

1. BÍLKOVÁ, Veronika. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7380-513-5.
2. BLACK, Jeremy. *Evropa osmnáctého století*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2003. 543 s. Dějiny Evropy. ISBN 80-7021-376-0.
3. DAVID, Vladislav; MALACKA, Michal, ed. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde, 2005. 143 s. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-7201-524-9.
4. FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5040-7.
5. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2017. Praha: Leges, 2017. 976 s. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.
6. JELÍNEK, Jiří. *Terorismus - základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1.
7. KÁBRT, Jan, KUCHARSKÝ, Pavel, SCHAMS, Rudolf a kol. *Latinsko-český slovník*. 2. vydání. Praha: Leda, 2016. 575 s. ISBN 978-80-7335-376-6.
8. KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Vyd. 1. studentské. Praha: Academia, 2006. 879 s. ISBN 80-200-1415-2.
9. MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9.
10. PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd., Praha: Linde Praha, 2006. 407 s. ISBN 80-7201-615-6.
11. ŘEHÁK, David; FOLTIN, Pavel; STOJAR, Richard. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1.
12. SOULEIMANOV, Emil; BELFER, Mitchell A. *Terorismus: pokus o porozumění*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 345 s. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 20. ISBN 978-80-7419-038-4.

13. STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie: pojetí a typologie subverzivního teroristického násilí v soudobých demokraciích*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001. 103 s. Monografie; sv. 4. ISBN 80-210-2755-X.
14. ŠÁMAL, Pavel; GRŮVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 3563 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
15. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 1052. ISBN 978-80-7552-358-7.

České odborné články

1. BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné?* Trestněprávní revue č. 1/2010
2. BÍLKOVÁ, Veronika. *Zahraniční terorističtí bojovníci a česká právní úprava*. Trestněprávní revue. 2019, č. 2.
3. JELÍNEK, Jiří. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. Bulletin advokacie. 2017, č. 3.
4. PROVAZNÍK, Jan. *Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního*. Trestněprávní revue. 2017, č. 7-8.

Zahraniční literatura

1. ALEXANDER, Yonah; ALEXANDER, Dean. *The Islamic State: Combating The Caliphate Without Borders*. London 2015: Lexington Books. 336 s., ISBN 978-1-4985-2513-8.
2. DEFLEM, Mathieu. *Terorismus*. In Miller, J. Mitchell (ed.): *Twenty-first century Criminology*. Sage, 2009. ISBN: 978-1-4129-6019-9.
3. HIGGINS, Rosalyn. *The General International Law of Terrorism*. In: HIGGINS, R.; FLORY, M. (eds.). *Terrorism and International Law*. London – New York: Routledge – LSE. 1997. ISBN 0415116066.
4. HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press, 1998. 288 s. ISBN: 0-231-11468-0.

5. IVOR, Jaroslav; MALÍKOVÁ, Eva Viktória. *Obmedzenie osobnej slobody osoby podozrivej z terorizmu ako súčasť protiteroristickej legislatívy vybraných štátov*. In: IVOR, Jaroslav, ed. *Spoločnosť proti terorizmu*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2014. 469 s. Slovenské zborníky. ISBN 978-80-7380-546-3.
6. LYMAN, Michael D. *Drugs in Society: Causes, Concepts, and Control*. Seventh edition. Waltham: Elsevier. 504 s. ISBN 978-1-4557-3187-9.
7. MAGUIRE, Mike, ed.; REINER, Robert, ed.; MORGAN, Rodney, ed. *The Oxford handbook of criminology*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, ©2012. xxiii, 1029 s. ISBN 978-0-19-959027-8.
8. SIEGEL, Larry J. *Criminology: Theories, Patterns, and Typologies*. 10. vydání. Wadsworth. 2010. 554 s. ISBN 9780495600138.

Zahraniční odborné články

1. JOHNSON, Les. 1996. „*What is Vigilantism?*“ *British Journal of Criminology* 36, č. 2.
2. LUTAI, Reluca Codruta. *The Islamic State – aspects of sovereignty*. *International Journal on Humanistic Ideology*. 2015, roč. 6, č. 2.
3. SCHMID, Alex P. *Terrorism – The Definitional Problem. Case Western Reserve Journal of International Law*. 2004, Vol 36.

Právní předpisy

1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP).
2. Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu č. 18/2006 Sb. m. s.
3. Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. 2. 2002, kterým se zřizuje Eurojust s cílem posílit boj proti závažné trestní činnosti.
4. Rozhodnutí Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti - Úř. věst.: L 348, ze dne 24. 12. 2008, s. 130.
5. Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV z 6. 4. 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu.
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV.

7. Společná akce ze dne 29. června 1998, přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské justiční sítě (98/428/SVV) - Úř. věst.č. L 191, 7. 7. 1998, s. 4.
8. Strafgesetzbuch.
9. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.
10. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 7. ledna 1994 o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli.
11. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
13. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov.
15. Zákon č. 300/2005 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
16. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.
17. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
19. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
20. Zákon č. 444/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
21. Zákon č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Internetové zdroje

1. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) *Czech Republic Fifth Round Mutual Evaluation Report*.
Dostupné z WWW: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680925753>

2. Časopis REFLEX [online]. 2017. [cit. 20. 1. 2019] *75 let od útoku na Heydricha: Konec bestie a hrůzovláda.*
Dostupné z WWW: <https://www.reflex.cz/clanek/historie/79666/75-let-od-utoku-na-heydricha-konec-bestie-a-hruzovlada.html>
3. Česká televize [online]. 2018 [cit. 15. 2. 2019] *Česko je sedmou nejbezpečnější zemí na světě, globální úroveň bezpečnosti se ale zhoršuje.*
Dostupné z WWW: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2513464-cesko-je-sedmou-nejbezpecnejsi-zemi-na-svete-globalni-uroven-bezpecnosti-se-ale>
4. Česká televize [online]. 2019. [cit. 19. 2. 2019] *Osudy radikálních bojovníků.*
Dostupné z WWW: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/219411000100219/video/676595>
5. Deník.cz [online]. 2019 [cit. 28. 2. 2019] *Muž plánoval teror v Česku i na Slovensku. Chtěl nechat vybuchnout tlakový hrnec.*
Dostupné z WWW: <https://www.denik.cz/krimi/muz-planoval-utok-v-cesku-i-na-slovensku-chtel-nechat-vybuchnout-tlakovy-hrnec-20190128.html>
6. EUROJUST (The European Union's Judicial Cooperation Unit) [online]. 2019. [cit. 9. 3. 2019] *About Eurojust.*
Dostupné z WWW: <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/cs.aspx>
7. EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]. 2019. [cit. 27. 2. 2019] *EU TERRORISM SITUATION & TREND REPORT (TE-SAT).*
Dostupné z WWW: https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report?fbclid=IwAR1e7hHKO_6oEonemrt2nZyznklXbwPOpXBx9fz17fH3Eu0QLS0z5rQ8Im0#fndtn-tabs-0-bottom-2
8. EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *O Europolu.*
Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/cs/about-europol>
9. EuroZprávy.cz [online]. 2017 [cit. 28. 2. 2019] *Jan Silovský (Čech, který chtěl k IS).*
Dostupné z WWW: <https://eurozpravy.cz/clanky-podle-stitku/jan-silovsky-cech-ktery-chtel-k-is-13203>

10. FATF [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Who we are*.
Dostupné z WWW: <http://www.fatf-gafi.org/about/howeare/>
11. Global Terrorism Database [online]. 2016. [cit. 20. 11. 2018] *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism*,.
Dostupné z WWW:
:http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?page=1&casualties_type=f&casualties_max=&criterion1=yes&criterion2=yes&criterion3=yes&dtp2=some®ion=8&chartype=line&chart=overtime&ob=GTDID&od=desc&expanded=yes#results-table.
12. iDNES.cz [online]. 2018. [cit. 21. 2. 2019] *Japonsko popravilo sektáře z Óm šinrikjó, kteří zaútočili sarinem v metru*.
Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/japonsko-poprava-sekta-om-sinrijo-soko-asahara-teroristicky-utok-sarin-metro.A180706_075317_zahranicni_jkk
13. INTERPOL (International Criminal Police Organization) [online] 2019. [cit. 10. 3. 2019] *What is Interpol?*
Dostupné z WWW: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/What-is-INTERPOL>
14. JUSTICE.cz [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu (MONEYVAL)*.
Dostupné z WWW: <https://www.justice.cz/web/msp/rada-evropy?clanek=o-vybor-expertu-pro-hodnoceni-opatreni-proti-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu-moneyval->
15. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018. [cit. 17. 2. 2019] *Definice terorismu*.
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>
16. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018. [cit. 2. 3. 2019] *Trestněprávní úprava*.
Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/trestnepravni-uprava.aspx>
17. Nejvyšší státní zastupitelství ČR [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Moneval*.
Dostupné z WWW: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/dali-organizace/moneyval>

18. Nejvyšší státní zastupitelství ČR [online]. 2019. [cit. 10. 3. 2019] *Evropská justiční síť*.
Dostupné z WWW: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/evropska-justini-si>
19. Novinky.cz [online]. 2019 [cit. 28. 2. 2019] *Za teroristický útok na vlaky dostal důchodce čtyři roky vězení*.
Dostupné z WWW: <https://www.novinky.cz/krimi/494340-za-teroristicky-utok-na-vlak-y-dostal- Duchodce-ctyri-roky-vezeni.html>
20. ROLLINS, John, WYLER, Liana Sun, ROSEN, Seth [online] Congressional Research Service [cit. 28. 2. 2019] *International Terrorism and Transnational Crime: Security Threats, U.S. Policy, and Considerations for Congress*.
Dostupné z WWW: <https://fas.org/sgp/crs/terror/R41004-2010.pdf>

Ostatní zdroje

1. Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.
2. Úřad vlády ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 455/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 455/2016 Dz.

Soudní rozhodnutí

1. Rozsudek ESLP ve věci Teixeira de Castro c. Portugalsko ze dne 9. 6. 1998.
2. Rozsudek ESLP ve věci Gäfgen proti Německu ze dne 30. 6. 2008.

Seznam grafů, obrázků a schémat

Seznam grafů

Graf 1: Statistika neúspěšných, zmařených či dokončených teroristických činů na území ČR v letech 2012-2017 25

Seznam schémat

Schéma 1: Typologie terorismu podle motivace 28

Seznam obrázků

Obrázek 1: Evropští bojovníci v řadách Islámského státu 47

Resumé

The submitted diploma thesis deals with a criminal law aspects of terrorism. Nowadays terrorism is the greatest security challenge for democratic countries all over the world. Terrorism is extremely dangerous for contemporary society because it seriously jeopardizes both our fundamental human rights and freedoms and the democratic system as a whole. International cooperation of the effective fight against these criminal acts should be the primary political aim of every responsible government. One of many anti-terrorism measures is gradually adopting new and strict legislation by individual states. The purpose of this diploma thesis is to introduce general facts and specific characters of terrorism and to present an actual legislation of terrorism in the Czech Criminal Code including critical comparison with the Slovak Republic and Germany.

The thesis is divided into six parts. Firstly, there are an introduction and an outlining of a problem with defining the term terrorism. Everyone is able to imagine something under the concept of terrorism but the most serious problem is a non-existence of any official definition accepted by international community of states. In relation to this fact the countries fighting against terrorism are not sure what the actually target of the struggle is. Subsequent adopting of legislative or investigative measures can be intensively interfering with a range of guaranteed rights and it can lead to suppressing manifestations of regular civil disobedience.

In the second chapter there is a brief preview to the history of terrorism. This phenomenon is not a modern criminal offence but it was committed through all periods of our history. Terrorism activities can be committed in many forms, by an individual person or by groups, with some purpose or without any reason or motivation whatsoever. With regard to these facts there is a typology of terrorism reflecting all mentioned aspects in the third chapter.

The fourth chapter is an analysis of an actual legislative of terrorist criminal offences in the Czech Criminal Code. In the thesis I focus on all relevant changes which were adopted by the anti-terrorism act in 2016-2017. All of new created criminal offences react on actual problems and means used for committing terrorism acts (supporting, promoting, financing terrorism, etc.). For evaluation of adequacy and sufficiency of an actual legislation in the Czech Criminal Code I compare our antiterrorism criminal offences with the legislations in the

Slovakian and the German criminal codes. The mentioned comparison can be found in the fifth chapter.

The final chapter deals with possible systems of cooperation among individual states. It is necessary to realize that the coordination of international activities is very important for leading an effective fight against terrorism. There are numerous international organisations to achieve this purpose. The Czech Republic is an active member of all of them.

I express my view on currently conception of terrorism criminal offences in the Czech Criminal Code as well. In my opinion the Parliament of the Czech Republic adopted all necessary measures. On the other hand fighting against terrorism never ends therefore all states must react and response for every new created threat by adopting new defensive measures.